

Rövidítések a mindennapi nyelvhasználatban

Jelige: abbreviatio

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Rövidülés, elvonás, rövidítés, mozaikszó	2
3. A rövidítések alakja és keletkezési módjuk	3
4. A rövidítések szófaja	5
5. Rövidítésekkel foglalkozó kutatások	7
6. A korpusz	7
7. Kiinduló kérdések, hipotézisek	8
8. A kérdőív	8
8.1. A feladatok	8
8.2. A válaszadók	9
8.3. A kérdőív elkészítése és az értékelés módszere	10
8.4. A rövidítendő kifejezések	11
8.5. A visszafejtendő kifejezések	26
8.6. Egyéb eredmények	36
9. Konklúzió	37
10. Nyelvi változás	37
11. További célok	38
Irodalom	39
Mellékletek	41

1. Bevezetés

Dolgozatomban az informális nyelvhasználatban előforduló rövidítésekkel foglalkozom, melyeket egy kérdőíves felmérés segítségével vizsgáltam. Azért választottam ezt a témát, mert úgy gondolom, a rövidítések fontosabb szerepet töltenek be a nyelvben, mint ahogy azt a nyelvészeti szakirodalom bemutatja. A rövidítéseket általában az e-mail, a cset és az internetes fórumok nyelvezetének egyik jellemzőjeként kezelik (pl. Bódi 2004b), pedig már az „internetkorszak” előtt is léteztek, és kézzel írott szövegekben is megjelenhetnek. Úgy vélem, érdemes foglalkozni a rövidítésekkel, mint nyelvi jelenséggel, hiszen a mindennapi nyelvhasználatunk részét képezik.

Az első fejezetben definiálom a rövidítés fogalmát, majd a következőben bemutatom, hogy milyen módokon keletkezhetnek a rövidített szóalakok. Ez után szót ejtek arról, hogy milyen szófajú és diskurzusbeli szerepű szavakat szokás rövidíteni az informális nyelvhasználatban, külön kitérek a diskurzusjelölők rövidítésére, mert véleményem szerint ez egy gyakori jelenség. Majd bemutatok két olyan kutatást, amelyekben a rövidítéseket is vizsgálták. Ezek után térek át a saját kérdőíves vizsgálatom ismertetésére. Először az általam összeállított korpuszról szólok, amelyből a kérdőívhez használt rövidítéseket gyűjtöttem, aztán pedig a kiinduló kérdéseket vázoló fel. A következő részekben a kérdőív feladatainak és a válaszadóknak a bemutatása fog történni. Utána a kérdőív elkészítését és az értékelés módszerét mutatom be, majd a konkrét eredmények következnek.

2. Rövidülés, elvonás, rövidítés, mozaikszó

A gyakran használt szavakat sokszor rövidítjük az egyszerűsítésre, esetleg az idő vagy a hely megtakarítására való törekvés jegyében. Internetes csetelés során, vagy hallott szöveg lejegyzésekor az írás sebességének növelése, az SMS vagy Twitter üzenetekben pedig a helytakarékoság az oka a rövidítések alkalmazásának. A rövidítések és a mozaikszók, valamint a rövidítések és a szórövidüléssel keletkezett alakok között az a legfontosabb különbség, hogy a rövidítéseket szinte kizárólag az írott nyelvben használjuk, felolvasáskor a teljes alakjukat mondjuk, viszont a mozaikszókat felolvasáskor is ejthetjük írásformájuk alapján, a rövidüléssel keletkezett szavak pedig elsősorban a beszélt nyelvre jellemzőek.

A *Magyar grammatikában* (Lengyel 2000: 343) a ritkább szóalkotási módoknál esik szó a rövidítésekről. A tankönyv megkülönbözteti a szórövidülést az írásban használt rövidítéstől. A szórövidülés szóalkotási mód, új szó keletkezik, amit írásban és beszédben is használunk,

de inkább csak informális környezetben. Ellenben a rövidítéssel nem hozunk létre új szót, a beszédben teljes szóként ejtjük.

A szórövidülés rokonságban áll az elvonással, a különbség az, hogy amíg elvonáskor vélt vagy valós morfémat veszünk el a szóból, addig a szórövidülésnél tetszőleges mennyiségű részletet. A rövidült alakok lehetnek tőszavak (*tulaj, labor*), de kicsinyítő képzővel is képezhetünk új szavakat (*fagyi, cigi*). Nemcsak főnevek, hanem melléknevek (*izgi, uncsi*), vagy interakciós mondatszók (*figyi, köszi*) is rövidülhetnek.

Bár a szórövidülést a tankönyv a rövidítésektől elkülönítve tárgyalja, azért foglalkozom velük mégis, mert az informális írott nyelvben is használatosak. Mivel ezek a szavak szemmel láthatóan kevesebb karakterből állnak, gyorsítják, egyszerűsítik a gépelést és a kézírást is, de az ilyen formák az írott nyelvben is a bizalmasabb, nem hivatalos stílus jellemzői.

A rövidülés és az elvonás tekinthető rövidítési módnak is az internetes kommunikáció nyelvezetében, Bódi Zoltán (1998, 2004a) terminusával élve, az írott beszélt nyelvben. A következő részben bemutatom, hogy milyen rövidítési módokkal keletkezhettek még rövidítések.

3. A rövidítések alakja és keletkezési módjuk

A rövidítési mód alatt azt a folyamatot vagy technikát értem, amivel a nyelvhasználók a hosszabb szavakat rövidebbé teszik. Ebben a fejezetben bemutatom, hogy egyes szakirodalmakban hogy próbálják a rövidítéseket osztályozni ez alapján, majd ismertetem a saját rendszerezésemet.

A *Helyesírás* című kötet (Laczkó–Mártonfi 2004: 360) megkülönbözteti a rövidítéseket aszerint, hogy tartalmazznak-e pontot vagy sem. Az előbbieket a valódi rövidítések (*alk., febr., pu.*), az utóbbiak pedig a jelszerű rövidítések (*ÉK, CI, Ft*). A szerzők szerint nincs kialakult kötelező szabály a rövidítések formájára. Az egyetlen elv az, hogy a rövidítés legyen rövidebb, mint a teljes alak. Fontos, hogy a rövidítés könnyen felismerhető legyen, de a szövegkörnyezet is segíti az azonosítást (Laczkó–Mártonfi 2004: 360). Az írásgyakorlat tendenciái alapján megállapítanak tipikus rövidítési módokat, amelyeket csoportosítva mutatnak be aszerint, hogy egyszerű vagy összetett szavakat, esetleg szókapcsolatokat rövidítenek.

Az egyszerű szavak rövidíthetők csak a kezdőbetűikkel (*sz.* = számú, század, született stb.), vagy a kezdő betűcsoporttal (*korm.* = kormány), esetleg a szó első és utolsó betűjével (*hg.* = hegység). Két szótagú egyszerű szó esetében a szótagok kezdőbetűivel (*tv.* = törvény),

a szó kezdő, egy belső és a záró betűjével (*ktg.* = költség), az igeikötő és a tő (*mb.* = megbízott) vagy a tő és a toldalék kezdőbetűivel (*tb.* = tiszteletbeli) is lehet rövidíteni. A helyesírási szabály szerint minden esetben ki kell tenni a pontot a rövidítés végére.

Az összetett szavak rövidíthetők az összetételi tagok kezdőbetűivel (*kp.* = készpénz), úgy, hogy az előtag megmarad és csak az utótag rövidül (*közg.* = közgazdaság), vagy a kezdőbetű kombinálódik a szóalak közepén vagy végén levő betűkkel (*igh.* = igazgatóhelyettes), de rövidülhet mind a két tag is (*ofő.* = osztályfőnök). A pontot az összetett szavak rövidítésekor is ki kell tenni, kivéve azt az esetet, amikor az előtagnak csak a kezdőbetűje marad meg, miközben az utótag teljes egészében jelen van (*uaz* = ugyanaz). A szókapcsolatok rövidítésére is több lehetőség adódik, a helyesírásuk kétféle lehet aszerint, hogy a tagokat különírjuk ponttal és szóközökkel elválasztva, ahogyan a teljes alakot is (*m. b.* = magyarul beszélő), vagy pedig úgy, hogy az elemeket egybe írjuk és csak a rövidítés végére tesszük ki a pontot (*vö.* = vesd össze).

Laczkó Mária egyik tanulmányában (2010: 356) összeállított egy táblázatot, amely alapján szerinte csoportosítani lehet az SMS-ek szövegeiben előforduló rövidítéseket. A kategóriák a következők: 1. kezdőbetűk megtartása önálló szóban; 2. szókapcsolatok rövidítése a kezdőbetűkkel; 3. szó elejének megtartása a szóban; 4. szó eleje és szó vége alkotja az új szót: 4.a) igék (szótőre jellemző hang + rag); 4.b) névmások, határozószók; 5. szerkezetek összevonása; 6. magánhangzókat kihagyó rövidítés: 6.a) egyes magánhangzók kihagyása; 6.b) összes magánhangzót kihagyó formák; 7. szám- és betűkombinációk; 8. angol szavak, szókapcsolatok rövidítése; 9. angol betű- és számkombinációk. Ez az osztályozási rendszer több okból sem használható az általam gyűjtött rövidítések rendszerezésére, mivel ennél jóval többféle módon keletkezett rövidítést különítettem el. Ismeretes olyan rövidítési mód is például, amikor a mássalhangzókat (azaz írásban a mássalhangzókat jelölő betűk) esnek ki a szóból, továbbá úgy gondolom, a szám és betűkombinációval létrejött rövidítések mellett fel kellene állítani az egyéb jelek és betűk kombinációjával létrejött rövidítések kategóriáját is. Én az angol nyelvből átvett rövidítésekkel nem foglalkozom, ezekről az angol nyelvet és az internetes kommunikációt kutató szerzők írnak részletesebben (ld. Crystal 2001). Ehelyett inkább a helyesírási szabályokat szándékosan megszegő rövidítésekkel bővítettem a saját csoportosításomat. A rövidítési módok mellé a saját korpuszomból gyűjtött példákat írtam.

1. csak a kezdőbetű megtartása: *h* (hogy), *o* (oldal)
2. szóvég elhagyása: *ált* (általában), *csop* (csoport)
3. a szó első és utolsó betűje: *dr* (doktor), *vt* (volt)
4. mássalhangzó(k) kihagyása: *naon* (nagyon), *oan* (olyan)

5. magánhangzó(k) kihagyása: *ck* (ciki), *vlk* (valaki)
6. több betű vagy szótag elhagyása: *hnap* (holnap), *tképpen* (tulajdonképpen)
7. szókapcsolat vagy összetett szó tagjainak első betűi: *ea* (előadás), *nm* (nincs mit)
8. szókapcsolat vagy összetett szó összevonása: *légyszi* (légy szíves), *micsi* (mit csinálsz)
9. szám helyettesít betűket, szótagot: *mind1* (mindegy), *7fő* (hétfő)
10. egyéb jel helyettesít betűket, szótagot: *busz+álló* (buszmegálló), *+néz* (megnéz)
10. a) x jelentése ksz: *lefexem* (lefekeszem), *soxor* (sokszor)
10. b) x jelentése -szor, -szer, -ször: *1x* (egyszer), *többx* (többször)
11. helyesírást mellőző rövidítések
11. a) kiejtés szerinti írásmód: *asszem* (azt hiszem), *mér* (miért)
11. b) ly helyett j: *ijen* (ilyen)
11. c) betűkettőzés elhagyása: *akor* (akkor), *inkáb* (inkább)
11. d) kötőjelek elhagyása: *tikben* (TIK-ben), *10kor* (10-kor)
12. kicsinyítő képzős alakok: *bari* (barát), *szivi* (szívesen)
13. nagybetű (msh.) jelöli a hangkapcsolatot: *KV* (kávé), *Mlék* (emlék)

Az első nyolc csoportba a „hagyományos” módon keletkezett rövidítések tartoznak. A kilencedik csoporttól kezdve olyan rövidítési módokat soroltam fel, amelyek inkább a cset vagy az SMS-ek szövegeire jellemzőek, de előfordulhatnak kézzel írott, nem hivatalos szövegekben is. A 12. csoportba tartozó rövidítések a beszélt nyelvben is használható rövidüléssel keletkezett szóalakok. Az utolsó csoport rövidítései az SMS-ekben gyakoriak, mivel karaktereket lehet megspórolni ezzel a módszerrel.

4. A rövidítések szófaja

Az eddigi példákból is látszik, hogy a hétköznapi nyelvhasználatunk során többféle szófajú és diskurzusbeli szerepű szót rövidítünk. A főnevek és melléknevek rövidítése mellett gyakori az igék írott alakjának minimalizálása is. Ezek az alakok gyakran már a beszélt nyelvben megszületnek, és a bizalmas, személyes regiszterbe tartoznak (*talizzunk*, *csörizz meg*, *pihizek*). De vannak olyan rövidítési módok is, amelyeket csak írásban lehet használni, ilyen például a *m1ek* (megyek), mivel itt a szó belsejében levő egyes számjegyet össze kell olvasni a betűkkel. Az igék többféle módon keletkezett rövidítésére jellemző, hogy a rövidített szótó után megmarad a toldalék, például a *taljunk* esetében, amely a szótó szó végének elhagyásával való rövidítéséből, a módjelből és az igei személyragból jött létre, vagy az előbb bemutatott *m1ek*. De előfordul az is, hogy a szónak csak az eleje megtartott, így a

toldalékok is hiányoznak, ilyenkor a szöveggörnyezetből derül ki, hogy ígéről van-e szó, és ha igen, akkor milyen módon, időben, számban és személyben áll. Ilyen például a *besz*, amelynek a feloldása lehet: *beszélünk*, *beszéljünk*, *beszélek* stb.

De nem csak tartalmas szavakat szokás rövidíteni. Gyakori a viszonzások rövidítése is az olyan szövegekben, amelyekben a helytakarékosság mellett a gyorsaság is számít. Például a *hogy* kötőszó *h* rövidítése sokszor megjelenik magánjellegű e-mailekben vagy a cseten, de kézírásban is használható. A partikulák és a módosítószók rövidítése is elterjedt, mivel gyakran előfordulnak a beszélt nyelv elemeit tartalmazó írásokban. Az utóbbi két szófaji kategória tagjai gyakran töltik be a diskurzusjelölő szerepét.

Bruce Fraser szerint (1999) a diskurzusjelölők fő funkciója, hogy diskurzusszegmenseket kapcsolnak össze. Gisela Redeker (2006) tágabban értelmezi a diskurzusjelölőket. Szerinte ezek a diskurzusegység és a következő megnyilatkozás kapcsolatára hívják fel a hallgató figyelmét. A diskurzusjelölők a diskurzus minden tényezője közt képesek kapcsolatot teremteni. Alkalmasak a beszélő témához kötődő attitűdjének, vagy az érzelmeinek kifejezésére, de a megnyilatkozás erősségének tompítására is használhatók (Schirm 2011), ilyen például a *valószínűleg* és a *szerintem*. A diskurzusjelölő nem szófaji, hanem funkcionális kategória (Schirm 2009).

A diskurzusjelölők a Twitter- és az SMS-szövegekből sem hagyhatók el, mert a kommunikációs szituáció megköveteli a használatukat (Schirm 2011, 2012), viszont a karakterkorlátozás miatt szükség lehet a rövidítésükre. A következő, diskurzusjelölőket tartalmazó példák a Twitterről származnak:

- (1.) de *akk* köztünk marad és nem tiltasz le ok?
- (2.) egyébként *képz*, a Class FM-en hétfőn egymásután adták le az Euphoriát és a Hero-t :O
- (3.) ez egy vicces történet :D liam kiírta a nevét twitterre,pedig csak rá akart keresni google-n, *lébként* asszem svéd modell

Az (1.) példában az *akkor* diskurzusjelölő szerepel *akk* alakban, a (2.)-ban a *képzeld képz* rövidítése, a (3.)-ban pedig az *lébként* (egyébként) és az *asszem* (azt hiszem) is rövidítve van.

Az írott beszélt nyelvben előforduló rövidítésekkel több nyelvész is foglalkozott. A következőkben néhány kutatás módszereit és eredményeit ismertetem röviden.

5. Rövidítésekkel foglalkozó kutatások

A Veszelszki Ágnes által vezetett vizsgálatban (2009) a résztvevő diákoknak maguktól kellett rövidítéseket írniuk. A feladatlap a számítógéppel és a mobiltelefonnal szembeni attitűdre vonatkozó kérdéseket is tartalmazott. 218 kérdőívet használtak fel, de a válaszadók egyetlen általános iskola tanulói voltak, tehát azonos korosztály és egy város, vagy a város környékének lakói. A diákok válaszaiból Veszelszki 126 különböző rövidített alakot gyűjtött össze. A leggyakrabban megadott rövidítések csökkenő sorrendben a következők voltak: *nm* (nincs mit), *h* (hogya), *vok* (vagyok), *nemtom* (nem tudom).

Laczkó Mária a már említett tanulmányában (2010) az SMS-ekben használt rövidítéseket vizsgálta. A kísérletben a 110 résztvevőnek 70 rövidítést kellett visszafejtenie teljes szóalakká. Laczkó különbséget tett helyes és helytelen válaszok között, külön értékelte őket. Ő határozta meg, hogy a rövidítéseknek mi lehet a feloldása.

A továbbiakban áttérek a saját kérdőíves vizsgálatom módszereinek és eredményeinek bemutatására.

6. A korpusz

A rövidítéseket korpuszvizsgálattal is tanulmányozhatjuk, megnézhetjük például, hogy egy bizonyos rövidítés hányszor fordul elő egy adott korpuszban. Azt is megfigyelhetjük, hogy némelyik szónak többféle rövidítési módja is létezik. Az ilyen jellegű kutatásnak viszont az a hibája, hogy a korpusz összeállítása, kiválasztása önkényes lehet, tehát befolyásolhatja az eredményt. Ezen kívül az sem biztos, hogy minden vizsgálni kívánt nyelvi jenségre találunk a szövegekben példát. Ezért én is a kérdőíves tesztelési módszert választottam, viszont a kiinduló szóanyagot egy általam összeállított korpuszból válogattam. A korpuszt az ismerőseimmel folytatott internetes csevegések (Windows Live Messenger program, Facebook közösségi oldal üzenetküldő rendszere, Gmail cset, Skype program) szövegeiből hoztam létre. A Windows Live Messenger (közismert nevén az MSN) azóta megszűnt, de a számítógépemen elmentve megőriztem a korábbi beszélgetéseket, így a naplófájlok tartalmában a Windows Intéző segítségével könnyen lehet keresni. A Facebookról felhasználtam még a zárt csoportokban történő megosztások és hozzászólások szöveges részeit is.

A példákhoz és a kérdőív összeállításához mindig a másoktól kapott, bejövő üzenetekben talált rövidítéseket használtam. A saját korpuszom mellett a Magyar Nemzeti Szövegtárban

(<http://mnsz.nytud.hu/>), a Twitter közösségi oldalon (<https://twitter.com/>) és a Google segítségével is kerestem példákat a kérdőív kitöltői által írt rövidítések használatára. Erre azért volt szükség, hogy bebizonyítsam, nem csak egy szűk réteg (akikkel napi kommunikációs kapcsolatban állok) használja ezeket a rövidítéseket, hanem számomra ismeretlen emberek nyelvhasználatában is előfordulnak. Az idézett szövegekben nem javítottam a helyesírási hibákat, és meghagytam az egyéni jellegzetességeket (pl. halmozott írásjelek, hangulatjelek) is.

7. Kiinduló kérdések, hipotézisek

Elsősorban arra kerestem a választ, hogy azokat a rövidítéseket, amelyek szerintem gyakran használatosak, valóban sokan ismerik-e. Továbbá, hogy létezik-e a megadott kifejezéseknek egy tipikus rövidítési módja, vagy pedig mindenki egyéni rövidítéseket alkalmaz, tehát csak a szövegkörnyezet segíthet ezek feloldásában. Ebből kifolyólag lehet-e egyáltalán konvencionalitásról beszélni a rövidítésekkel kapcsolatban?

A feladatokba többféle szófajú és diskurzusbeli szerepű kifejezést tettem, hogy megtudjam, a válaszadók képesek-e ezeket is rövidíteni és felismerni. Arra számítottam, hogy a kérdőívemben a diskurzusjelölőként gyakran használt kifejezéseket a válaszadók többsége fogja tudni rövidíteni és visszafejteni, mivel ezek rövidítése a korpuszban is nagyon gyakori. Úgy gondolom, a rövidítések ismeretéből nem következik a rendszeres használatuk. De ha valaki soha nem találkozott még egy bizonyos rövidítéssel, akkor kisebb eséllyel fogja azt felismerni és megérteni a szövegkörnyezetéből kiragadva. Így a válaszadóknál feltételezek egy passzív tudást is.

8. A kérdőív

8.1. A feladatok

Véleményem szerint a rövidítések feloldása kevés gondolkodással annak is sikerülhet, aki soha nem használja őket, ezért ezzel a módszerrel nem lehet pontos adatokhoz jutni arra vonatkozóan, hogy mennyire elterjedtek bizonyos rövid alakok. Ezért az online kérdőív első részében, a személyes adatok megadása után a résztvevőknek 20 szót vagy szókapcsolatot kellett rövidíteniük, amelyiket nem tudták, vagy nem szokták rövidíteni, ahhoz oda kellett írniuk, hogy „nem rövidítem”. A második részben kellett visszafejteniük 19 rövidítést teljes alakokká, amelyiket nem tudták, ahhoz oda kellett írniuk, hogy „nem ismerem”. Laczkó

Mária (2010) tesztjével ellentétben én nem határoztam meg helyes válaszokat, így nem előíró szemléletű lett a kísérlet, hanem a ténylegesen kapott adatokat tudtam vizsgálni. Nem az volt a fontos, hogy szerintem jók-e a válaszok, hanem az, hogy a résztvevő személyek mit használnak, mit ismernek.

Mind a két feladatban szerepeltek igék és diskurzusjelölőként funkcionáló szavak is. A rövidítéses feladatnak a célja az volt, hogy megtudjam, hogy az általam gyakran rövidítettnek vélt szavakat, szókapcsolatokat a válaszadók közül hányan és milyen módon szokták rövidíteni. A rövidítés visszafejtős feladattal pedig azt próbáltam felmérni, hogy a válaszadók a kontextusból kiragadva is felismerik-e a rövidítéseket. Továbbá érdekelt, hogy az adott rövidítés minden válaszadó szerint ugyanannak a szónak a rövidítése-e.

8.2. A válaszadók

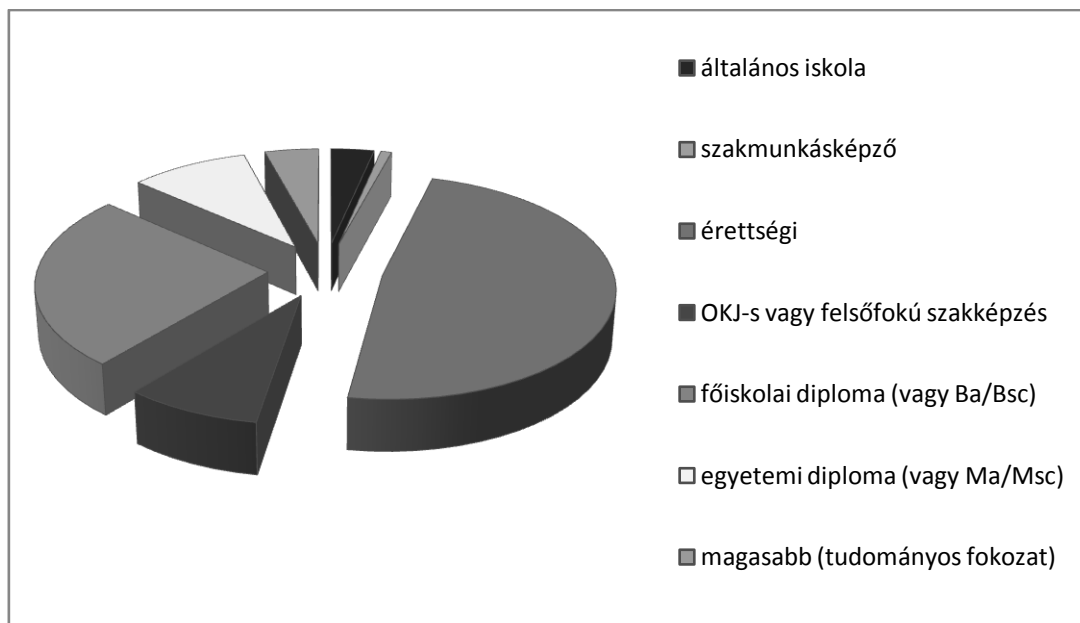
A tesztben 118 személy vett részt, 81 nő és 37 férfi. A legidősebb válaszadó 53, a legfiatalabb pedig 17 éves volt. Az életkoruk átlaga 23,93, a módusza pedig 23 év.

43 különböző település lakói töltötték ki a tesztet. Ezek közül két város nem Magyarországon található (Zenta és Moszkva). A települések ábécé-rendben a következők:

Aba (3), Battonya (1), Békés (1), Békéscsaba (4), Budapest (16), Csákvár (1), Csanádpalota (1), Csávoly (1), Csepreg (1), Csorvás (1), Debrecen (2), Győr (1), Hódmezővásárhely (1), Jászberény (1), Kalocsa (1), Kecskemét (2), Kiszombor (1), Kondoros (1), Kunszentmárton (1), Makó (1), Maroslele (1), Mezőhegyes (2), Mezőtúr (1), Mindszent (1), Miskolc (1), Moszkva (1), Nagykőrös (1), Orosháza (1), Pécs (3), Polgárdi (1), Rácalmás (1), Sáregres (1), Sarkad (1), Sárosd (1), Soltvadkert (1), Szarvas (1), Szeged (41), Székesfehérvár (10), Szolnok (1), Üllés (2), Zákányszék (1), Zalaegerszeg (1), Zenta (1)

A települések neve mellett levő szám azt jelenti, hogy az adott településről hány kitöltés érkezett.

A résztvevőknek be kellett jelölniük hét lehetőség közül a legmagasabb iskolai végzettségüket: általános iskola; szakmunkásképző; érettségi; OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés; főiskolai diploma, amelynek a Bolognai rendszerben a Ba-s vagy Bsc-s oklevél felel meg; egyetemi diploma, amellyel ma a mesterdiploma, azaz az Ma-s vagy Msc-s oklevél egyenértékű; vagy pedig az előbbieknél magasabb, tudományos fokozattal is rendelkezik. A következő diagramon szemléltetem az iskolai végzettség megoszlását a válaszadók között.

1. ábra: A válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége

A legtöbben az érettségizettek és a főiskolai diplomával rendelkezők voltak, de ez az adat a válaszadók átlagéletkorával függ össze.

Mivel a kérdőívet a Facebookon megosztva kezdtem el terjeszteni, nem tudtam ellenőrizni, hogy kik töltik ki, hiszen az ismerőseim is megosztották a saját ismerőseikkel. Emiatt a minta véletlenszerű, de nem reprezentatív, mivel a különböző településekről érkezett kitöltések száma nem függ össze a települések lakosságának számával, a válaszadók életkori megoszlása sem felel meg az országosnak, és a nemek aránya sem megfelelő, hiszen jóval több nő töltötte ki, mint férfi.

8.3. A kérdőív elkészítése és az értékelés módszere

A kérdőívet egy online kérdőívkészítő oldal (<http://online-kerdoiv.com/>) segítségével szerkesztettem meg és tettem közzé. Az oldal alapvetően fizetős, de ingyenes használatra is van lehetőség, viszont ez az opció jelentős korlátozásokkal jár. Például azzal, hogy egy kérdőívet csak maximum 25 személy tölthet ki. Ezért az oldalon öt teljesen egyforma kérdőívet kellett csinálnom ahhoz, hogy elegendő számú személy vehessen részt a vizsgálatban. Viszont ezzel újabb probléma adódott, mert a rendszer nem mentette el a kérdőívek utolsó néhány kitöltőjének az utolsó néhány válaszát. Ez egy válaszadónál azt jelentette, hogy csak a személyes adatai és a legelső szóhoz írt rövidítése lett elmentve. Ennek a személynek az adatait töröltem, így maradt a 118 fő, akik legalább a kérdőív első részének első három feladatát megoldották, innentől kezdve a kérdőív végéig a válaszadók száma

folyamatosan csökken. Ezért a rövidítések és a visszafejtések számát is az adott kifejezésre beérkezett válasz számával, és nem pedig az összes kitöltő számával érdemes összevetni. Ez alapján megkülönböztettem a hiányzó adatot, a nemleges választ (*nem rövidítem, nem ismerem, nem szoktam, nem tudom, n.röv., n.ism., nem, -*) és a megoldást, ami az első részben megadott szónak, szószerkezetnek a válaszadó által gondolt rövidítése, a másodikban pedig a rövidítés valamilyen visszafejtése. Nem határoztam meg helyes megoldásokat, mivel a résztvevők válaszaira voltam kíváncsi. Tehát azokat is a rövidítések vagy a visszafejtés közé számítom, amikkel a korpuszomban nem találkoztam, vagy esetleg értelmetlenek (pl. a rövidítés nem sokkal rövidebb, mint a teljes szó). Viszont gondot okozott a kategóriákba sorolása a szinonimáknak, amelyeket a válaszadók az egyes szavak rövidítéseként megadtak. Hiszen elképzelhető, hogy abban a formában, ahogy a kérdőívben szerepelt, soha nem használja az illető, helyette egy szinonim szerkezetet használ, ami lehet, hogy rövidebb, de nem a megadott szónak a rövidítése. Úgy döntöttem, hogy ezek a megoldások nem kerülhetnek bele a rövidítéseket összesítő táblázatba, viszont felsorolhatók az egyes kifejezésekre kapott válaszok külön-külön történő értékelésekor. Hasonlóan jártam el abban az esetben is, amikor egy válaszadó több rövidítési módot is felsorolt egy-egy szóhoz, vagy több lehetséges visszafejtést egy-egy rövidítéshez. Egy megoldásnak számított akkor, amikor arra voltam kíváncsi, hogy hányan tudták rövidíteni az adott szót, de többnek, amikor az adott szónak a különböző rövidítési módjait gyűjtöttem össze. A következő fejezetben a kérdőív rövidítéses feladatának eredményeit mutatom be.

8.4. A rövidítendő kifejezések

Az 1. táblázatban láthatók a kérdőívben rövidítendő kifejezések csökkenő sorrendben aszerint, hogy hányan tudták rövidíteni őket. Az első oszlopban látható a teljes alak, a középső tartalmazza az adott szóra vagy szókapcsolatra beérkező összes válasz számát, a harmadik pedig azt, hogy ebből hányan tudták rövidíteni valamilyen módon.

teljes alak	válaszadó	rövidítette
légy szíves	113	110
valaki	112	94
nem tudom	113	91
figyelj	114	89
valószínűleg	109	89
azt hiszem	118	81
szerintem	112	81

buszmegálló	116	80
találkozzunk	112	74
mindegy	113	66
tulajdonképpen	112	58
kíváncsi vagyok	113	55
akkor	118	54
egyszer	115	53
mármint	113	49
bonyolult	118	41
hétvégén	114	41
csörgess meg	115	40
megnézem	113	26
megyünk	113	16

1. táblázat: A rövidítendő kifejezések

A kapott válaszokat olyan sorrendben mutatom be, ahogyan a rövidítendő kifejezések szerepeltek a kérdőívben. Azoknál, amelyeknél sokféle megoldás is volt, diagramon ábrázolom az eredményeket.

Az első rövidítendő szó az *akkor* volt. Ennek kétféle rövidítési módjával találkoztam a korpuszomban, az egyiknél csak a szó első két betűje alkotja a rövidítést (*ak*), a másikon pedig mind a két *k* megmarad (*akk*). Az érdekelt, hogy a kitöltők melyiket részesítik előnyben. A 118 válaszadó közül összesen 55-en rövidítették ezt a szót, 51 fő *akk*-nak, hárman pedig *ak*-nak. Ez alapján megállapítható, hogy az *akkor* tipikus rövidítése az *akk*. Az interneten keresgélve és a korpuszomban is mind a két rövidítési módra találtam példákat, de itt is gyakoribb az *akk*.

(4.) *akk* megyek azzal én is aztán majd összefutok vele

(Messenger Plus! naplófájl 2011. február)

(5.) és ha igen *ak* mikor? (www.gyakorikerdesek.hu)

A következő rövidítendő kifejezés az *azt hiszem* volt. Itt a fonetikus írásmódú *asszem* volt a várt válasz. Összesen 81 személy rövidítette, 76-an *asszem*-nek, hárman pedig *aszem*-nek. Egy kevésbé ideillő válasz is született, az egyik válaszadó azt írta, hogy *sztém*, ami nem ennek a kifejezésnek a rövidítése. Két fő pedig *azt h-t* írt, ami lehetne ugyan a rövidítése az *azt hiszem*-nek, de félreérthető, mert az *azt hogy* szerkezet is rövidíthető így. Az *aszem* a három válaszadó esetében lehet véletlen elírás vagy helyesírási hiba. De felfogható egy még rövidebb variánsként is, hiszen még ebben az alakban is felismerhető a kifejezés, a jelentése is

egyértelmű, de SMS vagy Twitter üzenetekben például, ahol fontos a helytakarékoság, előnyösebb a használata.

Az *asszem* a beszélt nyelvben is előfordul ilyen formában, akár lassú beszédben is. Az *asszem* használatakor nem fonológiai jelenségről van szó, hanem allomorf-kiválasztás történik ilyenkor (Siptár 1995: 18). Siptár szerint ennek az alaknak a kialakulását is gyorsbeszéd-folyamatok idézték elő, de ezek a folyamatok nem játszódnak le újra és újra a beszéd során, hanem ebben az alakban tároljuk a mentális lexikonunkban, így a használatához nem szükséges a fokozott beszédtempó sem. Az *asszem* már egy lexikalizálódott elem a nyelvben, és emellett elindult a grammatikalizáció útján is, mivel a jelentése nem minden esetben egyezik meg az *azt hiszem* jelentésével. Veszelszki Ágnes (2010) megállapította, hogy az általa vizsgált korpuszban szereplő *asszem*-et tartalmazó mondatok egy részében nem tehető ki a *hogy* kötőszó az *asszem* után, nem változtatható a sorrend *hiszem azt*-ra, a kifejezés nem cserélhető fel *úgy hiszem*-mel vagy *azt gondolom*-mal, és nem lehet rákérdezni *azt hiszed, hogy...?* formában. Használatosak az *asziszi*, *aszisszük*, *aszittem*, *aszitted* stb. alakok is, de ezek esetében csak formai redukcióról van szó, szemantikailag megegyeznek az *azt* és a *hisz* ige megfelelően ragozott alakjával (Veszelszki 2010: 258). A nyelvünk története során többször is megesett, hogy a korábban főmondati szerepű igés szerkezetből partikula alakult ki. Például az ómagyar korban keletkezett az *úgy találom*-ból a *talám*, majd pedig a *talán* lett (Juhász 1991). Ma ezt a szót már a még rövidebb *tán* formában is használjuk. Ebben az átalakulásban is a beszélt nyelvi lazító folyamatok játszottak szerepet, ahogyan az *asszem* esetében is (Veszelszki 2010: 258).

Az *asszem* gyakori használatát bizonyítja az is, hogy a Magyar Nemzeti Szövegtárban 1480 db találat van rá. A következő példák is innen származnak:

(6.) Ez valaha, még Horty idejében *asszem* így volt

(7.) Ja, és *asszem* ez a kedvenc topicom.

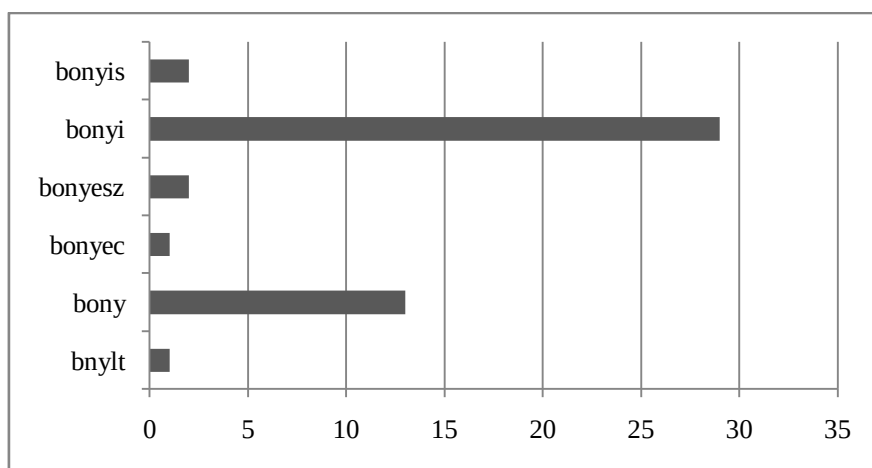
A következő szót, a *bonyolult* melléknevet a korpuszokban legtöbbször *bony*-nak vagy *bonyi*-nak rövidítették.

(8.) Bocs, ha túl *bonyi* voltam (http://mnsz.nytud.hu/)

Néhányszor megjelent a *bonyis* rövidítés is. Ez utóbbi azért érdekes, mert az adatközlő a melléknév rövidített alakjához tett egy plusz melléknévképzőt, valószínűleg azért, mert az *i* képzőre végződő alakot már nem érezte eléggé melléknévszerűnek.

(9.) kicsit nekem *bonyis* ugye a kifejezések miatt bármit vonzhatnak
(Messenger Plus! naplófájl 2011. március)

A kérdőívemben csak 41-en rövidítették ezt a kifejezést, de így is megfigyelhető, hogy van egy rövidítés, amelynél kiugróan magas a válaszadók száma: 29 fő írt *bonyi*-t. 13-an a *bony* alakot adták meg, amely a szó végének elhagyásával keletkezett. Két fő adta meg a *bonyesz*-t rövidítésként, szintén kettő pedig a *bonyis*-t. Tehát a kérdőív is igazolta, hogy a *bonyis* egy létező, de kevesek által használt forma. A *bonyec* és *bnylt* rövidítéseket csak egy-egy személy írta. Az a rövidítési mód, amely során a magánhangzókat jelölő betűk maradnak ki a szóból ebben a kérdőívben nem volt gyakori, viszont az a válaszadó, aki itt a *bnylt*-at írta, a többi megadott kifejezés közül is rövidített néhányat ezzel a módszerrel (*7vgn*, *tkpn*, *vszleg*). A következő diagramon ábrázoltam az eredményeket:

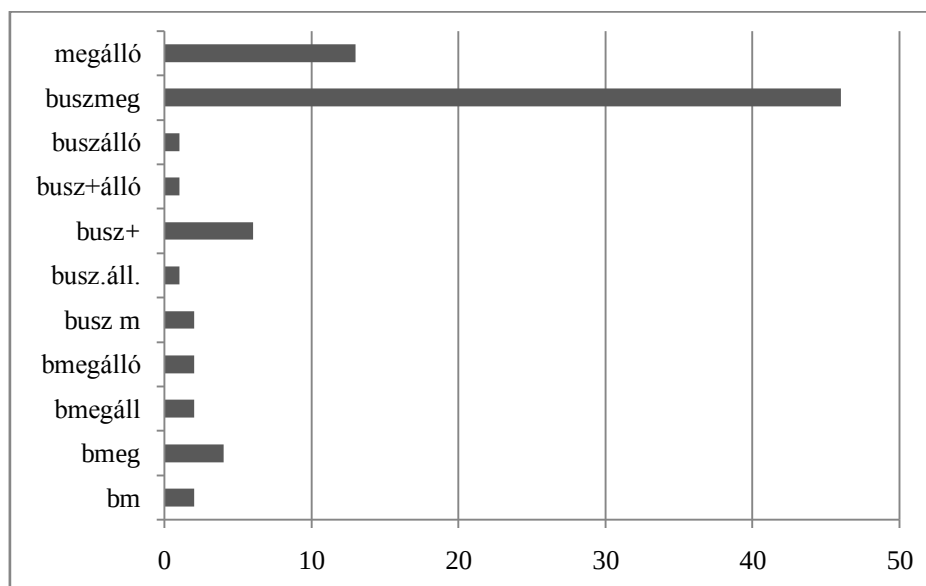
1. diagram: A *bonyolult* rövidítései

A *buszmegálló* szóra már csak 116 válasz érkezett, és 80-an rövidítették valamilyen módon. Ennél a szónál az érdekelt, hogy a megoldások között megjelenik-e a *meg* igekötő + jellel való rövidítése. A legtöbben, 46-an *buszmeg*-nek rövidítették, de előfordult hatszor a *busz*+ rövidítés is, amely felolvasva ugyanúgy hangzik, mint az előbbi, de írásban kevesebb karakterből áll. Ugyanígy a *busz*+*álló* rövidítésben is szerepelt a + jel, viszont ezt csak egy személy adta meg rövidítésként. Négy válaszadó írta a *bmeg*-et, ami félreérthető lehet, mert gyakran használják eufemizmusként is a *baszd meg* helyett. Tizenhárman írtak *megállót*, ami jelentéstapadásnak is tekinthető, bár csak abban az esetben használható, ha egyértelmű, hogy a buszok megállójáról van szó. A többi variáció csak egy vagy két válaszadónál fordult elő (*buszálló*, *busz.áll.*, *busz m*, *bmegálló*, *bm*), de a 2. diagramon ezeket is megjelenítettem. Az interneten keresgélve és a saját korpuszomban is a *buszmeg* rövidítés fordult elő a legtöbbször.

- (10.) ma megyek *buszmegbe* és ott ül a két jómadár
(<http://onlinenaplo.webnode.hu/>)

(11.) Ma jön Vivi,ki kell menjek elé a *buszmeg.*-be :DD

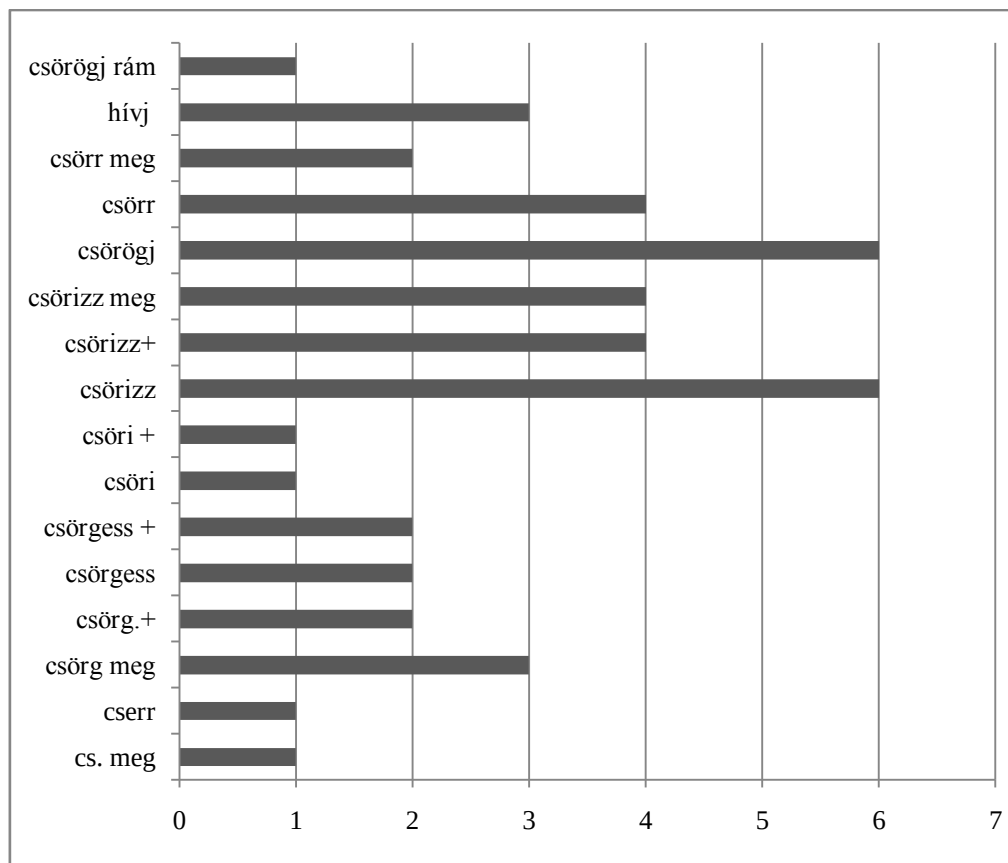
(<https://twitter.com/>)

2. diagram: A *buszmegálló* rövidítései

A *csörgess meg* esetében is a + jel megjelenését vártam az igekötő helyén, továbbá olyan alakokat, amelyekben a rövidített szótóhoz kapcsolódik a felszólító mód jele, pl. *csörj meg*. A kérdőív eredményei alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy van-e szokásos rövidítési módja ennek a kifejezésnek, mivel mindössze csak 40-en rövidítették a 115-ből. De ehhez adták meg a legtöbbféle lehetséges rövidítést a kérdőív kitöltői, így a legtöbbször által megadott rövidítéseket (*csörögj*, *csörizz*) is csak 6-6 válaszadó írta. Megfigyelhető, hogy gyakran rövidítettek oly módon, hogy az elvált igekötőt egyszerűen elhagyták az ige mellől, pl. *cserr*, *csörr*, *csörgess*, *csörj*, *csörizz*, *csörögj*. A *meg* igekötő többször is előfordult + jel formájában (*csörizz+*, *csöri +*, *csörgess +*, *csörg. +*), valahol szóköz nélkül, máshol szóközzel követte az igét, a *csörg. +*-nél pedig közvetlen a rövidítést záró pont után tette a válaszadó. A *csörögj rám*, amelyet az egyik adatközlő írt, egy szinonim szerkezet, és nem is rövidebb sokkal, mint az általam megadott. Abban az esetben, ha az igekötő teljes alakjában jelent meg, az ige rövidült jelentősen, pl. *csörr meg*, *csörg meg*, *cs. meg*. Kivételt képez a *csörizz meg*, ami tulajdonképpen nem rövidítés, hiszen csak egy karakterrel kevesebb, mint a *csörgess meg*, de stílusértékében különbözik tőle, és gyakori az informális írott és beszélt nyelvben egyaránt. Hárman is azt írták, hogy *hívj*, ami rövidebb ugyan, viszont még csak szinonimának sem nevezhető, hiszen ha valaki felhív valakit, akkor számít arra, hogy az illető fel is veszi a telefont és beszélnek, de ha megcsörgeti, akkor csak egy vagy két kicsöngést vár meg, hiszen csak jelezni próbál, például azt, hogy hívja vissza. A diagramra végül ez a válasz is felkerült.

(12.) Engem te csak ne "*csörizz!*" Hívj fel... (www.gyakorikerdesek.hu)

3. diagram: A *csörgess meg* rövidítései

Az *egyszer* határozószót összesen 53 fő rövidítette. A legtöbben, 36-an, *1x*-t írtak, amelyben az *egy* számjeggyel helyettesítődik, a *szer*-t pedig az *x*, azaz a szorzás jele fejezi ki. Erre a rövidítési módra a korpuszban nagyon sok példát találtam.

(13.) Még *1x* köszö a gratulációkat! (<http://mnsz.nytud.hu/>)

Két válaszadó az *1** rövidítést írta, ebben az esetben a szorzásjel a csillag, ami a numerikus billentyűzettel könnyen előhívható, de kézzel írva időigényesebb, mint az *x*. A második leggyakrabban megadott rövidítés az *1szer* volt, amely 14-szer szerepelt. Itt csak az *egy*-et írták számmal a válaszadók, de így is rövidebbé vált a szóalak. Ez egy nagyon elterjedt rövidítés, az *egy*-et névelőként és határozószók tagjaként is gyakran írják számmal.

(14.) A mai magyar nyelvezettel *1etlen* kapcsolatom az e-mailelgetés, forumok, írcezes, satsat. (<http://mnsz.nytud.hu/>)

A kérdőívben megjelent az *egy** és az *egy_x* rövidítés is, ami az előbb említetteknek az ellentéte. De ezeket csupán egy-egy válaszadó adta meg, ahogyan az *ecce* és *eccő* rövidítéseket is, amelyek kiejtés szerinti írásmóddal keletkeztek. A Twitteren és a MNSZ-ben ezekre a megoldásokra is akad példa, tehát valóban használják őket.

(15.) apum most mondja h ma kétszer hallotta a LWWY-t*-*x* d én a rádióba csak *1szer* meg *1szer* a végét xd (<https://twitter.com/>)

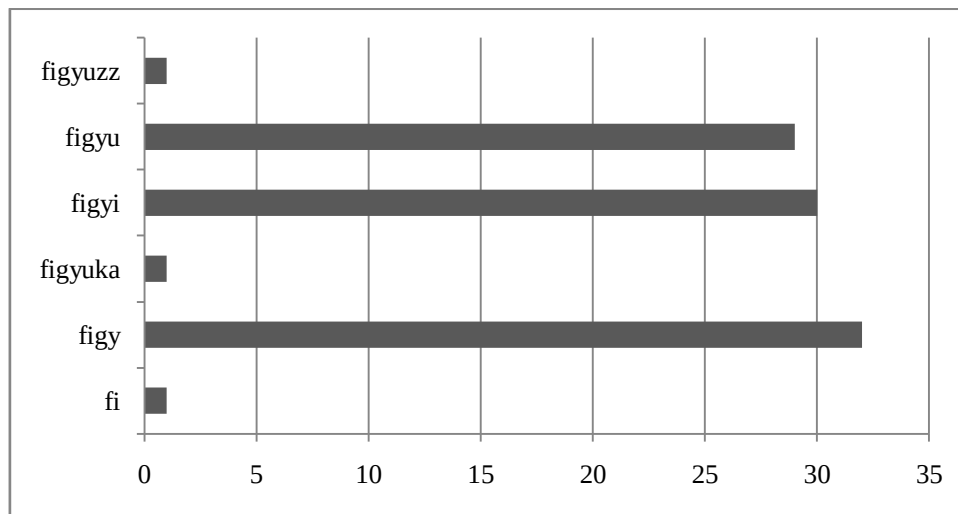
- (16.) 68 kg tömény izom fog laposra verni, ha *ecce* megtalál
(<http://mnsz.nytud.hu/>)

A *figyelj* felszólító módú igealakot, mely diskurzusjelölőként is gyakran funkcionál, a 114 válaszadó közül 89 rövidítette. Itt arra voltam kíváncsi, hogy milyen arányban jelenik meg a szóvég elhagyásával keletkezett rövidítés (*figy*) után a kicsinyítő képző, és hogy *i*-t vagy *u*-t használnak-e többen. 32-en írtak *figy*-et, amely a szó legminimálisabb alakja, de még könnyen felismerhető. A *fi* rövidítés viszont már kevésbé egyértelmű, de ezt csak egy válaszadó adta meg. 29 fő írt *figyu*-t és 30 *figyi*-t, amelyek szintén gyakori rövidítési módjai a szónak, írásban és beszédben egyaránt használatosak. Így tehát a válaszok közel egyforma arányban oszlottak meg a három feltételezett válaszlehetőség között, ahogyan a 4. diagram is mutatja. Ezek az alakok a korpuszban is gyakran előfordulnak, a legtöbb esetben diskurzusjelölőként. A következő példák az MNSZ-ből származnak.

- (17.) Te, *figyi*, amikor átjössz előtte jelentkezéssel már be (<http://mnsz.nytud.hu/>)

- (18.) Te *figyu*! Meddig dolgozol?? (<http://mnsz.nytud.hu/>)

Egy személy írt *figyuzz*-t és szintén egy *figyukát*, de ezek nem rövidítések, hiszen pont annyi karakterből állnak, mint a *figyelj*. Itt is csak arról van szó, mint a *csörizz meg* esetében: ezek az alakok más regiszterbe tartoznak.

4. diagram: A *figyelj* rövidítései

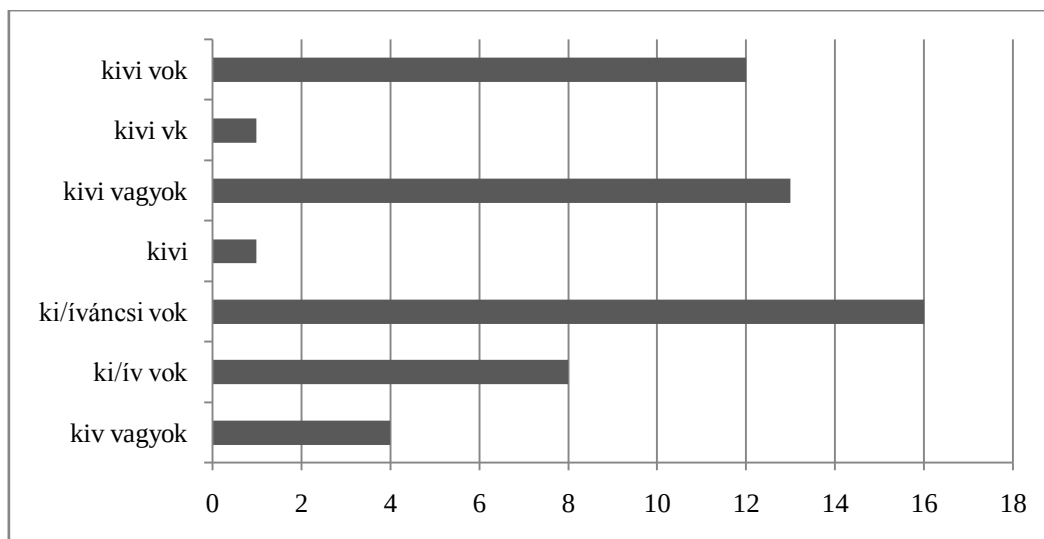
A *hétvégén* határozószó esetében arra voltam kíváncsi, hogy hány válaszadónál jelenik meg a *hét* összetételi tag 7 számjeggyel való helyettesítése, valamint a szakirodalmakból (pl. Bódi 2004a: 289) ismert nagybetűs írásmód, amikor a betű teljes kiejtett alakja helyettesíti a hangkapcsolatot: *7VGn*. Ezt az alakot csak két válaszadó használta, egy fő *7Vén*-t írt, ami lehet véletlen elírás is, egy személy pedig *7vgn*-t, ami értelmezhető a magánhangzókat jelölő betűk elhagyásával való rövidítési módként is. Az összesen 41 rövidítő közül a legtöbben,

31-en *7végén*-t írtak. A számot nem használó rövidítések a következők voltak: *hétv* (1 fő), *hvégen* (4fő), *hv-n* (1 fő). Az MNSZ-ben és a Twitteren is a *7végén* alakra találtam példákat:

(19.) *7végén* meg hazamentem szülőkhöz Miskolciába, +néztem a Bükköt is jól
(<http://mnsz.nytud.hu/>)

(20.) A csalódott Vergne a Sky-on azt mondta az imént, hogy egész *7végén*
küszködött az autójával. (<https://twitter.com/>)

A következő rövidítendő kifejezés a *kíváncsi vagyok* volt, melynél azt akartam megtudni, hogy a válaszadók a szókapcsolat mindkét tagját, vagy csak az egyiket rövidítik. Összesen 113 válasz érkezett erre a kifejezésre, ebből 55-en rövidítették valamilyen módon. A diagramról is leolvasható, hogy a legtöbben, 16-an úgy, hogy csak a *vagyok*-ot írták át *vok*-ra, de a *kíváncsi* megmaradt teljes alakjában. Megfigyelhető volt, hogy a többség rövid *i*-vel írta a *kíváncsi*-t teljes és rövidített alakjában is. Akik *kivi*-t írtak, azok mind rövid *i*-t használtak, a *kív vok* alak esetében ketten hosszút, hatan pedig rövidet. A *kiv vagyok*-ban mind a négy válaszadó rövid *i*-vel írta a *kiv*-et. Ezeket a variánsokat a diagramban nem ábrázoltam külön, bár a rövid *i* használata lehet tudatos is. Gépíráskor gyakran szándékos az ékezet mellőzése, mivel idővesztéssel jár a billentyűzet perifériáján elhelyezkedő betűk megkeresése, a szó pedig nem válik felismerhetetlenné ez által sem. SMS írásakor is hasonló a helyzet. Mindkét tag valamilyen módú rövidítése összesen 17-szer jelent meg, és egy válaszadó rövidített úgy, hogy a *vagyok*-ot teljesen elhagyta.

5. diagram: A *kíváncsi vagyok* rövidítései

A Twitteren majdnem minden, a kérdőívben szereplő rövidítésre találtam példát:

(21.) jójó *kivi vok* rá :)

(22.) okéééés:) már nagyon *kivi vagyok*!:)

(23.) nah mond már *kíváncsi vok* xd

A *vagyok vok* rövidítése önmagában is nagyon gyakori. Veszelszki Ágnes (2009) kérdőívében ez volt a harmadik leggyakoribb rövidítés, amelyet a résztvevő diákok megadtak.

A *légy szíves* volt a következő, melyet rövidíteni kellett, 113 válaszadó közül 110 meg is tette. Ennél a kifejezésnél arra voltam kíváncsi, hogy hányan lesznek, akik a lexikalizálódott *légy-szi*-t használják, egybeírva, rövid *i*-vel, és lesznek-e olyanok, akik kiejtés szerint *lécci*-nek rövidítik. Összesen 58-szor szerepelt a *légy-szi*, kétszer hosszú *i*-vel, a többi válaszban pedig röviddel. A *lécci* 44-szer fordult elő, ezen kívül volt még 3 *léci*, ami tulajdonképpen a rövidítés rövidítése, egy válaszadó pedig ezt írta: „*léccci*”. A interneten ezekre a jelenségekre bőven találni példát:

- (24.) Apa, Apaaaaa *léci*, *léci* játszunk lefekvés előtt fekete - fehér, igen - nem-et
ilyen későn? igeeen Hi Hi vesztettél irány aludni! (<https://twitter.com/>)

További alternatívaként megjelent még a *kérlek* egy válaszadónál, ami nem rövidítése, hanem a szinonimája a kifejezésnek, és négy válaszadónál a *pls*, ami az angol *please* rövidítése.

A *mármint* általam feltételezett rövidítése a *mmint* volt, mert ezzel találkoztam a korpuszban is.

- (25.) nincs valakinek némi felesleges szegecse (*mmint* ruhára szerelhetős) amit
nekem adna pénzért/csokiért/ilyesmik? (<https://twitter.com/>)

Azt akartam megtudni, hogy a kérdőívben hányan fogják ezt írni, és hogy megjelenik-e ezen kívül más lehetséges rövidítése is a szónak. A feltételezés beigazolódott, a legtöbben, 39-en *mmint*-et írtak, plusz egy fő azt, hogy *m mint*, ami azért érdekes, mert a szó teljes alakjában is egybeírandó. Nyolcszor szerepelt még a válaszok között a *mm*, és egyszer a *mmt*, így összesen 49-en rövidítették a 113-ból.

A *megnézem* volt a második legkevesebbszer rövidített kifejezés a kérdőívemben, csak 26-an rövidítették a 113-ból. Ennél a szónál a *meg* igekötő + jellel való felcserélésén kívül vártam, hogy megjelenjen a rövidített igealakhoz kapcsolódó igei személyrag. Ez a jelenség csak 11 válaszban fordult elő: *megném*-et 10 fő, *+ném*-et pedig csak egy írt. Viszont 13-szor szerepelt a *+nézem*, ahol csak az igekötőt helyettesítették. A többi megoldás, amiket csak egy-egy személy írt, nem is tekinthető rövidítésnek: *csekk*; *csekkolom*, *rá lesek*; *meglesem*.

A korpuszban is a *megném* alak fordult elő a legtöbbször, de a többi rövidítési módra is található példa az interneten.

- (26.) mindjárt *megném* (<https://twitter.com/>)
(27.) ténleg jó film volt a trailerek alapján :) majd *+nézem*
(<http://www.filmkatalogus.hu/>)

A következő rövidítendő szó is egy ige volt, a *megyünk*, amellyel az 1 számjeggyel való rövidítési módot (*m1ünk*) próbáltam előhívni, de ez a megoldás csak hat válaszadónál fordult elő. Összesen csak 16-an rövidítették a szót, de néhányan több válaszlehetőséget is felsoroltak. 9-en írták a *meünk*-öt, amely a *gy* elhagyásával jött létre. Három válaszadó írta azt, hogy *go*, ami az angol 'menj' jelentésű szó, de semmiképp sem a magyar *megyünk* rövidítése. Egy fő csak annyit adott meg rövidítésként, hogy *me*, amely a rövidsége miatt nem mindig lehet egyértelmű, így nem is véletlen, hogy nem jelent meg tömegesen a kérdőívben. Szintén egy fő írta azt, hogy *lépünk*, de ez inkább a szinonimája ennek a szónak.

Nem csak a kérdőívben rövidítették kevesen ezt a szót, az interneten is csak nehezen található példa a rövidítésére.

(28.) most péntek este Andro, *m1ünk* patizánkodni! (<https://twitter.com/>)

(29.) *meünk* az Ibiza Pachába :P (<http://commando.hu/like/4732>)

A *mindegy*-nél is az *egy* számmal való rövidítését vártam. Erre a szóra jóval több megoldás érkezett, mint az előbbire. Összesen 66-an rövidítették, a legtöbben, 62-en *mind1*-nek. Annak, hogy ezt a szót sokkal többen rövidítették ilyen módon, mint a *megyünk*-öt, az lehet az oka, hogy a *mindegy*-ben az *egy* összetételi tag, melynek jelentése lehet névmási és számnévi is, míg a *megyünk*-ben lévő *egy* betűsornak semmi köze az egyes számhoz, pusztán nyelvi játék az ilyen módú rövidítése. A válaszok közt megjelent még a *m1gy*, ami lehetséges, hogy elírás, és a *m1*, amit öten is írtak, bár nem ennek a szónak a rövidítése, hiszen kiolvasva *megy*-ként hangzik. A korpuszban és a Twitteren is csak a *mind1* rövidítéssel találkoztam.

(30.) kicsit XD de oly *mind1* (Messenger Plus! naplófájl 2011. március)

(31.) Nagyon nem *mind1* hogy 7kor vagy 7.45kor kel az ember:D
(<https://twitter.com/>)

A következő rövidítendő kifejezés a *nem tudom* volt, amelyet gyakran rövidítenek főmondati és diskurzusjelölői szerepben is. A várt rövidítése a *nem tom* volt, amely a gyorsbeszéd kiejtést adja vissza írásban. Egyrészt az érdekelt, hogy hányan rövidítik, másrészt pedig az írásmódja, mivel a két szót gyakran egybe írják, néha pedig aposztróf is kerül a *tom t*-je mellé. Veszelszki (2009) tesztjében a *nemtom* volt a negyedik legtöbbször szereplő rövidítés. A kifejezésre 114 válasz érkezett, ebből 90 volt rövidítés. 47-en írták egybe *nemtom*-nak, és csak kicsivel kevesebben, 37-en külön *nem tom*-nak. Ez nem jelentős különbség, így nem dönthető el egyértelműen, hogy melyik az elterjedtebb írásmód. Csak egy válaszadó használta az aposztrófot (*nem t'om*), egy pedig azt írta, hogy *nemtoom*, ami valószínűleg csak véletlen hiba. A *nem t*, *nmtom*, *ntom* és *nt* megoldásokat is csak egy-egy személy választotta.

A Twitteren és a korpuszomban az egybe- és a különírásra is találni példát:

- (32.) jó lenne tudni kedden a Rasmus koncert meddig tart. mert *nemtom* h jövők
haza XD (https://twitter.com/)
- (33.) *nemtom* / 11 fele jó ha átmék?
(Messenger Plus! naplófájl 2011. március– a / jel az új sor kezdetét jelölik)
- (34.) őő *nem tom* valamit kéne inni vegyél egy pezsgőt az jó lesz :)
(Gmail üzenet 2012. október)

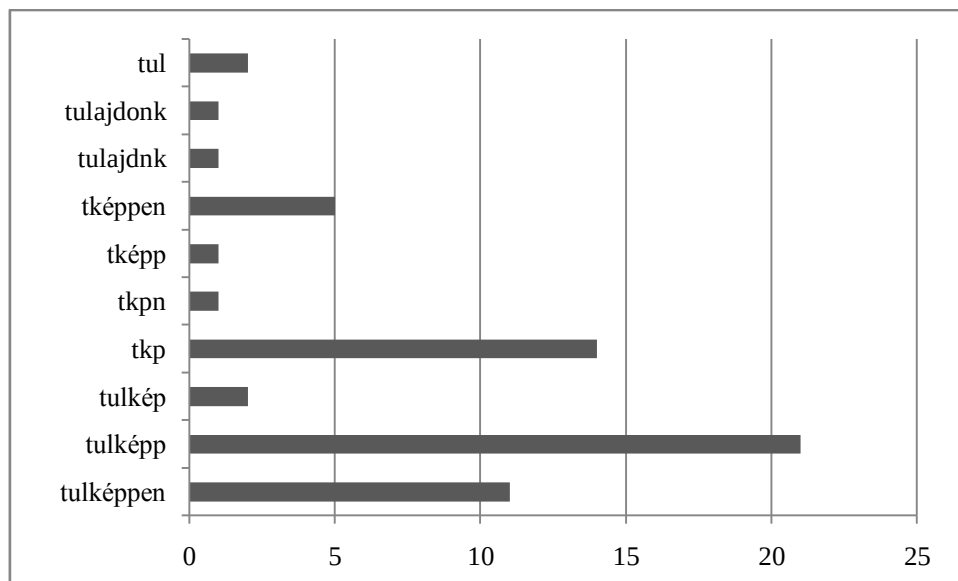
Még a *n tom*-ra is volt példa a Twitteren:

- (35.) hat en mar *n tom*! .. szerintem ugy 1 h az az 1vki,ugye vihet magaval 2 illetot
es ugy mar 3!! :) .. áhh vagy mittomen!

A következő rövidítendő szót, a *szerintem*-et összesen 81 válaszadó rövidítette a 112 közül. A többség egybehangzóan *sztem*-nek, és ez volt az általam ismert rövidítési módja is a szónak. Úgy jött létre, hogy a *szertint* szótő első és utolsó betűjéből keletkezett rövidítés után került az igei személyrag. Csak két válaszadó írt más megoldást. Az egyik *szt*-t, amely inkább a *szent* rövidítése szokott lenni, a másik pedig *szentem*-et, amely a szó gyorsbeszéd kiejtésben realizálódó [sētem] alakjának a fonetikus leírása, de a kérdőívben is látszik, hogy nem az elterjedt rövidítési módja. A Twitteren mégis találtam rá példát:

- (36.) azt nem bírom hogy látom hogy aki ír az magyar és *szentem* ő is látja hogy én
magyar vagyok és akkor is angolul ír nekem :@@@

A *tulajdonképpen*-t 112-ből 58 válaszadó rövidítette. Ennél a kifejezésnél azt jósoltam, hogy nagyon sokféle variációt fogok kapni, mivel a szó hossza lehetőséget ad többféle rövidítési mód alkalmazására is. A *Helyesírás* című könyvben (Laczkó–Mártonfi 2004: 363) a *tulajdonképpen* rövidítéseként a *tkp.* a példa arra, hogy „a szó kezdő, záró és egy belső mássalhangzóbetűje alkotja a ponttal lezárt rövid formát”. A kérdőívben csak 14-en rövidítették így a szót, és közülük is csak hárman tettek pontot a végére. A legtöbben, 21-en, *tulképp*-et írtak, 11-en pedig *tulképpen*-t, és mind a két alak esetében volt két-két válaszadó, akik tettek pontot a szó belsejében, a *tul* után. A diagramon a pontot tartalmazó alakokat nem jelenítettem meg külön sorban.

6. diagram: A *tulajdonképpen* rövidítései

Az MNSZ-ben olyan példát találtam, amelyben a szöveg írója a *tulképp* végére tette ki a pontot:

- (37.) Az amerikai zsoldos hadsereg, mivel *tulképp.* ez egy munkahely, szintén próbaidővel kezdődik. (<http://mnsz.nytud.hu/>)

A *tképpen* rövidítést öt személy írta, a többi variációt viszont csak egy vagy kettő (*tul*, *tképp*, *tulkép*, *tkpn*, *tulajdnk*, *tulajdonk*). A korpuszokban is a legtöbb példa a *tulképp* és a *tulképpen* rövidítésekre van.

- (38.) *tulképpen* mi volt ez, hogy hogyan tudok rá keresni?xd (<https://twitter.com/>)

- (39.) hát *tulképp* itt van, csak nem velünk beszélget:) (<https://twitter.com/>)

Így tehát megállapítható, hogy ennek a kifejezésnek is van tipikus, sokak által ismert és használt rövidítési módja, annak ellenére, hogy a magas szótagszám többféle rövidítési módot is lehetővé tette. A *tulképp* gyakori előfordulása utalhat arra, hogy ez az elem is kezd lexikalizálódni ebben a formában.

A következő rövidítendő kifejezés szintén egy több szótagból álló szó volt, melyet gyakran használunk a mindennapi kommunikáció során. A *találkozzunk* felszólító módú igét 74-en rövidítették. Ennél a szónál is arra voltam kíváncsi, hogy hány válaszadó fog a rövidített szótövhöz illeszteni felszólító módjelet és igei személyragot. A többség valóban ilyen módon rövidítette. 53 személy írta azt, hogy *talizzunk*, ami a beszélt nyelvben is használatos kifejezés. Ebben az esetben a *találkozik* ige rövidül *talizik*-ká, és ehhez jönnek a toldalékok. 8 fő *taljunk*-ot írt, ennek a szótöve a *tal*. Egy személy pedig *talljunk*-ot, ez lehet elírás is, de valószínű, hogy a *tal* szótő beszélt nyelvi nyúlását adja vissza az írásképpel a nyelvhasználó. Megjelentek olyan rövid formák is, amelyeknek a végéről hiányoztak a toldalékok: *tal*-t

négyen írtak, *tall*-t csak egyvalaki, a *tali*-t pedig hatan. Ketten írtak *talunk*-ot, amelyből a felszólító mód jele kimarad, így a *találkozunk*, kijelentő módú alakká lehetne inkább visszafejteni. Egy válaszadó azt írta ehhez a szóhoz, hogy *ütközzünk*. Ugyanaz, aki a *csörgess meg*-nél *hívj*-t, *megnézem*-nél *meglesem*-et, a *megyünk*-nél pedig *lépünk*-öt írt. Lehetséges, hogy rosszul értelmezte a feladat instrukcióit.

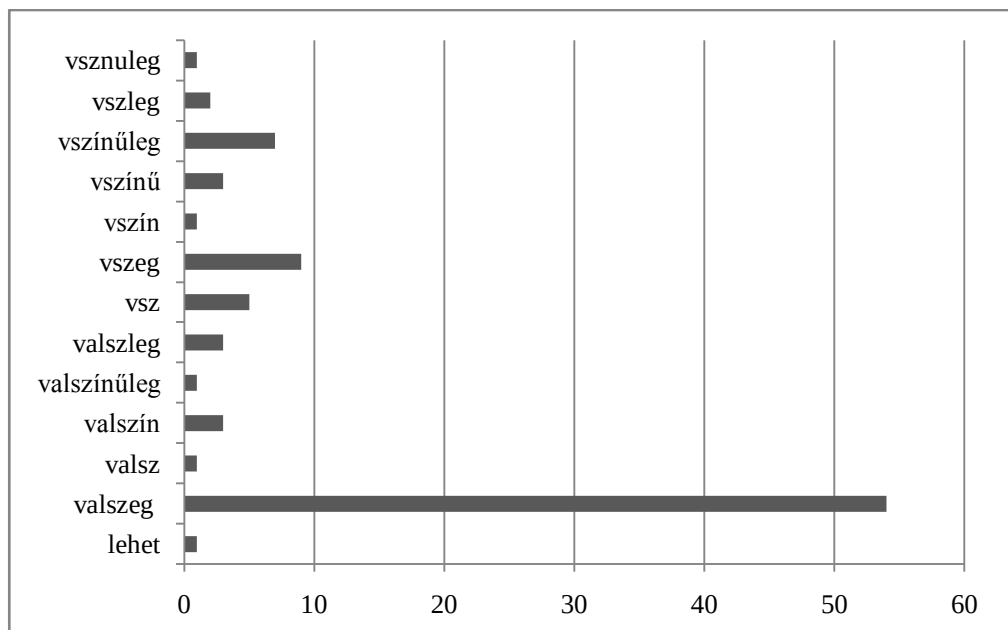
A Twitteren, az MNSZ-ben és a saját korpuszomban is a legtöbbször a *talizzunk* fordul elő:

- (40.) hat a mekit dumaltuk ott nekem oks:D de mashol is:D nekem mind1 csak
 talizzunk maaar*.* (<https://twitter.com/>)
- (41.) Szerinted mikor *talizzunk*? (<http://mnsz.nytud.hu/>)
- (42.) jaaj úgy várom h holnap *talizzunk* (Messenger Plus! naplófájl 2011. február)

A következő szót, a *valakit*, 94-en rövidítették, így ez lett a kérdőívben a második legtöbbször rövidített kifejezés. 91 válasz a *vki* volt, ez a „hivatalos” rövidítése a szónak, a *Helyesírás* c. kötetben (Laczkó–Mártonfi 2004: 366) is ebben a formában szerepel. Arra voltam kíváncsi, hogy a hagyományos rövidítésen kívül megjelennek-e egyéb megoldások is. De csak egy válaszadó volt, aki a *vki*-t és a *vk*-t is megadta, ketten írtak *vlki*-t, egy személy pedig *valki*-t. A *vki* rövidítésre nyelvtankönyvekben, szótárakban stb. is található példa, ezért a korpuszokban inkább az egyéb rövidítési módokat kerestem.

- (43.) szeretné még *vlki* nézni twitcamomat ? :D (<https://twitter.com/>)
- (44.) aaaaj felvidíthatna *vlk*... :/ :((Facebook megosztás 2012. július)

Az utolsó rövidítendő kifejezés a *valószínűleg* volt, amely szófaja alapján módosítószó. Arra voltam kíváncsi, hogy ennek a több szótagból álló összetett szónak hányféle rövidítési módját ismerik a válaszadók, mivel a korpuszban is sokféleképpen találkoztam. A megmaradt 109 válaszadó közül 89 rövidítette a szót, 12 különböző módon. De a sok variáció ellenére is megállapítható egy tipikus rövidítési mód, melyet 54-en írtak, ez a *valszeg*. Az összes többi rövidítést megadók száma tíz alatt maradt. Egy válaszadó azt írta, hogy *lehet*, ami csak a szinonimája a szónak, de nem a rövidítése, viszont a 7. diagramon szereplő adatok közé bevettem ezt is.

7. diagram: A valószínűleg rövidítései

Feltűnő, hogy e szerint a teszt szerint egy olyan rövidítése sem létezik a *valószínűleg*-nek, amelyben az *ó* megmaradna. És az is megfigyelhető, hogy a rövidítések többsége nem követi a szótaghatárokat és a morfológiai szegmentálás határait sem. Ennek az az oka, hogy a rövidítések nagy része a gyorsbeszéd kiejtés hatására jött létre. A hosszabb szavakból a beszédben a szonoránsok és a magánhangzók esnek ki a legkönnyebben (Siptár 1995), így a *valószínűleg* szóból az maradna, hogy „vaaszeg” [vɒ:sɛg]. De a *vaszeg* írásbeli rövidítési móddal nem találkoztam sem a kérdőívben, sem pedig a korpuszomban. Amikor megjelent a *v* mellett az *a*, akkor az *l* is, máskor pedig csak a *v* maradt meg a szó elejéből. Tehát ezek a rövidített formák nem nevezhetők egyértelműen fonetikus írásmódúaknak. A továbbiakban áttekintem a kapott válaszokat, kezdve azzal, amelyikből a legkevesebb betű hiányzik, eljutva a legrövidebb alakig.

A *valszínűleg*-ből csak egyetlen *ó* betű maradt ki. Kérdéses, hogy ez rövidítésnek tekinthető-e. A korpuszban nem találkoztam ilyennel, ha lenne is, nagy eséllyel csak félregépelésből adódó hiba lehetne. A kérdőívben is csak egyetlen válaszadó írta ezt.

A *vszínűleg* esetében csak a *való* tag rövidül *v*-re. Ezt a megoldást heten választották. A Magyar Nemzeti Szövegtárban 13 találat van erre a rövid alakra, a következő példa is innen származik:

(45.) Pótfelvételi *vszínűleg* nem fog játszani, mert 10x-es a túljelentkezés.

A *vsznuleg* rövidítést csak egy személy írta. Ennyi adat alapján nem tudom eldönteni, hogy ez egy újabb rövidítési mód lenne, ékezzettel talán *vsznűleg*, vagy pedig a válaszadó *vszínűleg*-et akart írni, csak véletlenül elgépelte.

A *valszeg*-ben a *való*-nak csak az utolsó betűje hiányzik, a *színű*-ből viszont csak az első maradt meg, ehhez kapcsolódik a *–leg*. A kérdőívben csak hárman írták, de a Twitteren erre is találtam példát:

- (46.) még nem tudom hogy lesz, *valszeg* előtte nap derül ki XD de én koncert után tervezek menni, úgyse zsúr időpontban kezdődik XD

A *valszín* rövidítés kialakulásához a *való* és a *színű* tagnak is az utolsó betűje marad el, ahogyan a *–leg* is. Ezt a rövidítési módot is csak hárman alkalmazták a kérdőívemben. Viszont a Facebookon is használta az egyik ismerősem:

- (47.) meg akarja tartani, de *valszín* késni fog fél órát.
(Facebook hozzászólás 2011. október)

A *valszeg* volt a kérdőívben a legtöbbször használt rövidítési mód. Hiányzik belőle a *való* ó-ja, a *színű*-ből csak az *sz* van jelen, és a *–leg*-ből is csak az *eg* maradt meg, így ez a forma áll a legközelebb a gyorsbeszéd kiejtéshez. A Magyar Nemzeti Szövegtárban 103 találat van rá, és az ismerőseim is általában ezt a rövidítést használják.

- (48.) a képernyőtől *valszeg* vagy a melegtől (Gmail üzenet 2012. július)

A *vszeg*-ben a *való* és a *színű* tagok első betűiből alkotott rövidítéshez kapcsolódik a *–leg* képző. Csak két válaszadó adta meg ezt a rövidítést, de a Twitteren használják.

- (49.) igen, vírus *vszeg*.ha nem javul vasárnapig, akkor antibiotikum. De remelem addi nem fájul :) (<https://twitter.com/>)

A *vszeg* az előző rövidítéshez hasonló, de itt csak az *–eg* maradt meg a képzőből. A kérdőívben kilencen írták, de a Twitteren ez is előfordul.

- (50.) *Vszeg* azért ilyen para a "zsírégető tartományban" futnom, mert 0 db zsírsejt van a testemben. Ami jól hangzik, de nem jó. (<https://twitter.com/>)

A *valsz* a legrövidebb, mégis egyértelmű alak. A *valszeg* és a *valszeg* analógiájára keletkezett, de a képző semmilyen formában nem jelenik meg. A kérdőívben csak egy válaszadónál szerepelt, de az MNSZ-ben megtalálható.

- (51.) a versenyszabályokról csak annyit sejtek, hogy *valsz* nem szabad szembe menni a többiekkel (<http://mnsz.nytud.hu/>)

A *vszín* rövidítés a *valszín* és a *vszínűleg* „keveréke”. Sem az elmentett üzeneteimből létrehozott korpuszban, sem az MNSZ-ben, sem pedig a Twitteren nem találtam rá példát. A kérdőívben is csak egy kitöltő adta meg ezt az alakot.

A *vsz* a *valószínű* tagjainak kezdőbetűjéből jött létre, öt válaszadó írta. Adott kontextusban a *vsz* a *versszak* rövidítése is lehet.

A korpuszokban a legtöbb rövidítési módra találtam példát, tehát valóban ennyi féle rövidítést használnak erre a szóra, de itt is a *valszeg* van túlsúlyban, ami még inkább alátámasztja a kérdőív eredményeit.

Ez a feladat meghozta a várt eredményeket. A megadott kifejezéseket a válaszadók közül sokan tudták rövidíteni, általában többféle rövidítési mód is megjelent, de a legtöbb esetben volt egy tipikus rövidítési módja a szavaknak, szókapcsolatoknak. A továbbiakban a visszafejtendő rövidítésekre érkezett megoldásokat fogom ismertetni.

8.5. A visszafejtendő rövidítések

Ezzel a feladattípussal azt mértem fel, hogy a válaszadók a szövegkörnyezet nélkül is felismerik-e a rövidítéseket, továbbá hogy az adott rövidítést minden válaszadó ugyanazzá a szóvá fejtje-e vissza. A 2. táblázatban azok a rövidítések láthatók, amelyeket a résztvevőknek fel kellett oldaniuk. Csökkenő sorrendbe rendeztem őket aszerint, hogy hányan tudták visszafejteni valamilyen teljes alakká. A középső oszlopban itt is az összes beérkezett válasz száma látható.

rövidítés	válaszadó	visszafejtette
hnap	108	108
h	108	106
pill	108	105
nm	108	103
rem	108	102
szal	107	101
vunk	106	100
bizt	108	100
ptek	108	96
am	109	95
téll	106	92
vna	106	91
besz	108	90
mki	108	90
cs	108	81
uh	106	66
m	108	62
vt	106	59
felt	108	55

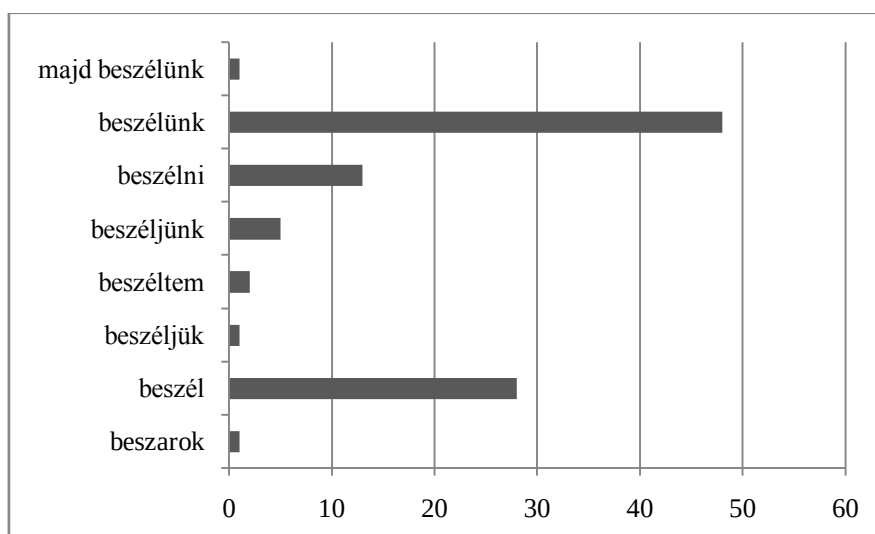
2. táblázat: A visszafejtendő rövidítések

Az első rövidítés volt az *am*, amit a 109 válaszadó közül 95 felismert. Ennek a rövidítésnek az általam feltételezett feloldása a diskurzusjelölőként gyakran használt *amúgy* volt, melyből a szóvég elhagyásával keletkezett az *am*. A korpuszban és a Twitteren is ebben a jelentésben fordul elő.

- (52.) de *am* nem 100%ig esett leXD
(Messenger Plus! naplófájl 2010. szeptember)
- (53.) Tejsoki vagy étcsoki? — mind 1 csak csoki legyen de *am* inkább a tej. :)
(<https://twitter.com/>)

A kérdőívben 84 válaszadó fejtette vissza az *am*-ot *amúgy*-nak, tehát a többség szerint ennek a szónak a rövidítése. Öten *amikor*-t írtak, egy személy pedig *amely*-t. Ezeknek a szavaknak is lehetne a rövidítése, hiszem *am*-mal kezdődnek, de a korpuszban nem találtam olyan példát, ahol ebben a jelentésben használnák. Ketten az *annyi mint* kifejezést adták meg, aminek szintén lehet a rövidítése, ebben az esetben a szókapcsolat tagjainak első betűiből megalkotott rövidítés az *am*. A feladat leírásában nem volt kikötve, hogy csak magyar szavak rövidítései fognak szerepelni. Emiatt néhányan az angol *a.m.*, azaz *Ante Meridiem* 'délelőtt' rövidítésének vélték.

A következő rövidítésnél, a *besz*-nél arra számítottam, hogy sokféle visszafejtés fog születni, mivel a szó végének elhagyásával keletkezett rövidítések többféleképpen befejezhetők. Mivel a megadott rövid alakon nem volt semmiféle toldalék, a válaszadók bárhogy kiegészíthették. Elég sokan, összesen 90-en fejtették vissza, ráadásul többen két válaszlehetőséget is megadtak. A sokféle folytatási lehetőség ellenére az egyik megfejtés a diagramon is kitűnik a többi közül, 48-an *beszélünk*-nek oldották fel a rövidítést.

8. diagram: A *besz* visszafejtései

Kevesebben, csak 28-an írták az ige szótári alakját, a *beszél*-t, és még kevesebben, 13-an főnévi igenévként *beszélni*-nek egészítették ki. Öten a felszólító mód jelét, és többes szám első személyű igeragot (*beszéljünk*), ketten pedig a múlt idő jelét és az egyes szám első személyű igeragot (*beszéltem*) illesztettek hozzá. Egy fő írta azt, hogy *beszéljük*, és szintén egy azt, hogy *beszarok*, amely az egyetlen, nem a *beszél* szócsaládjába tartozó visszafejtés volt, de valóban lehet a rövidítése a *besz*, viszont a korpuszban nem fordult elő. Egy fő adta meg a *majd beszélünk* választ. A *majd* mellett ebben az értelemben gyakran előfordul a *besz*, erre találtam példát a szöveganyagomban is.

- (54.) na most rohannom kell / puszillak / *majd besz* este
(Messenger Plus! naplófájl 2011 január)

A Twitteren megjelent a felszólító módú igealakokat jelentő *besz* is:

- (55.) inkább itt *besz*. már lassú a telefonom és nem lép be facebookra -_-
(<https://twitter.com/>)

A múlt idejű ige rövidítésére is volt példa:

- (56.) érdekelnek :\$ rég *besz* sajnos nem nagyon sűrűn vok fent itt ask-on.
(<https://twitter.com/>)

Ebben a példában pedig igekötővel szerepel és *megbeszéljük* a jelentése:

- (57.) majd holnap *megbesz* a tetkot. a sracnak sem irtam
(<https://twitter.com/>)

A *bizt* rövidítést 100 válaszadó fejtette vissza. A *biztos*, amely az én feloldásom is volt, 82-szer, a *biztosan* pedig 22-szer szerepelt, négyen pedig mind a két válaszlehetőséget megadták. Eltérő jelentésű visszafejtés nem született, tehát a kérdőív kitöltői számára szövegkörnyezet nélkül is egyértelmű, hogy minek a rövidítése a *bizt*. A *biztos*, *hogy* szerkezet és a *biztosan* gyakran felcserélhető egymással (pl. *biztos*, *hogy* *eljön* – *biztosan* *eljön*). Mivel a rövidítés a szó végének elhagyásával keletkezett, mind a két visszafejtés lehetséges.

- (58.) Én már nem izgulok rajta :D Gajdos aszonta az előadáson, hogy nem típus feladatok lesznek, *bizt* nem árt tudni... (<https://twitter.com/>)

A *biztos* szokásos rövidítési módja még a *bizti*, ami a *figyi*-hez hasonlóan beszélt nyelvben is használatos:

- (59.) 10kor még *bizti* itthon leszünk (Messenger Plus! naplófájl 2010. október)

A *cs* rövidítést összesen 81-en fejtették vissza, de nem egységesen ugyanazzá a teljes alakká. A legtöbbször olyan kontextusban találkoztam a *cs*-vel, amikor az a *csak* módosítószót helyettesítette. Arra voltam kíváncsi, hogy a válaszadók ismerik-e ezt a

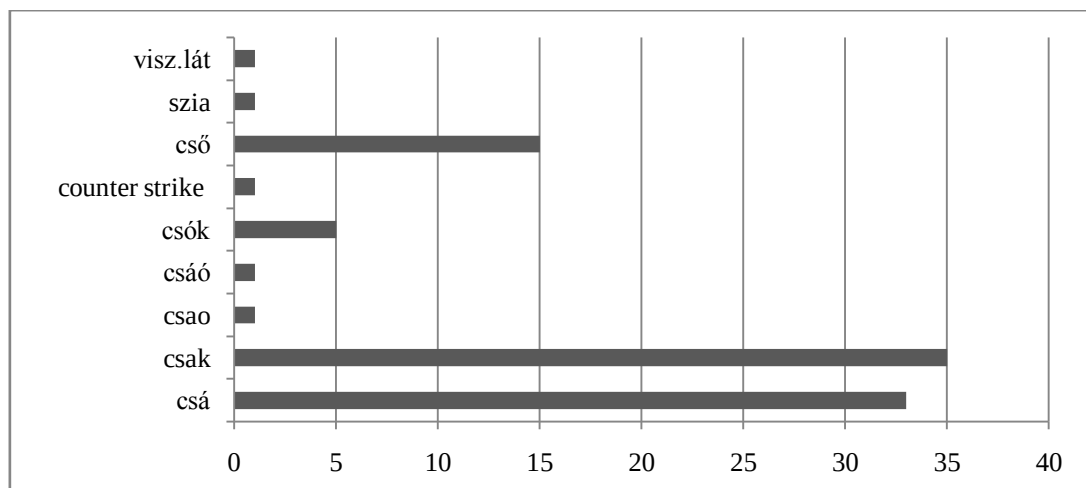
rövidítést. Bár a *csak* egy rövid szó, mégis a gyakori használat szükségessé teheti a rövidítést, főleg akkor, amikor fontos, hogy a szöveg ne álljon túl sok karakterből.

(60.) Nem szep a fitocracy-tol h a tobb, mint 100km-es eddigi teljesitmenyem nem ismeri el bringazaskent, cs mert szobabociklin csinaltam :(
(<https://twitter.com/>)

A (60.) szövegben egyértelmű, hogy a *cs* *csak*-ot jelent, viszont a kérdőívben a válaszadók nem támaszkodhattak a kontextusra a megfejtésnél. 35-en írták a *csak*-ot, a többiek pedig valamilyen *cs*-vel kezdődő köszönés rövidítésének vélték, 33-an *csá*-t írtak, 15-en pedig *cső*-t. Ezek a megoldások arra is rámutatnak, hogy a nagyon rövid szavaknak is lehet egy még rövidebb alakjuk. Öten *csók*-ot írtak, a válaszok közt szerepelt még a *csáo*, *csao*, *szia* és a *visz.lát* is, ezeket csak egy-egy személy írta. Az utóbbi kettőnek a *cs* nem is lehet a rövidítése, esetleg szövegben olvasva értelmezhető köszönésként. A következő „beszélgetés” részletben a *cscs* a *csá-csá* vagy *cső-cső* elkészítés rövidítése:

(61.) akkor jo munkát / cscs (Skype üzenet 2012. augusztus)

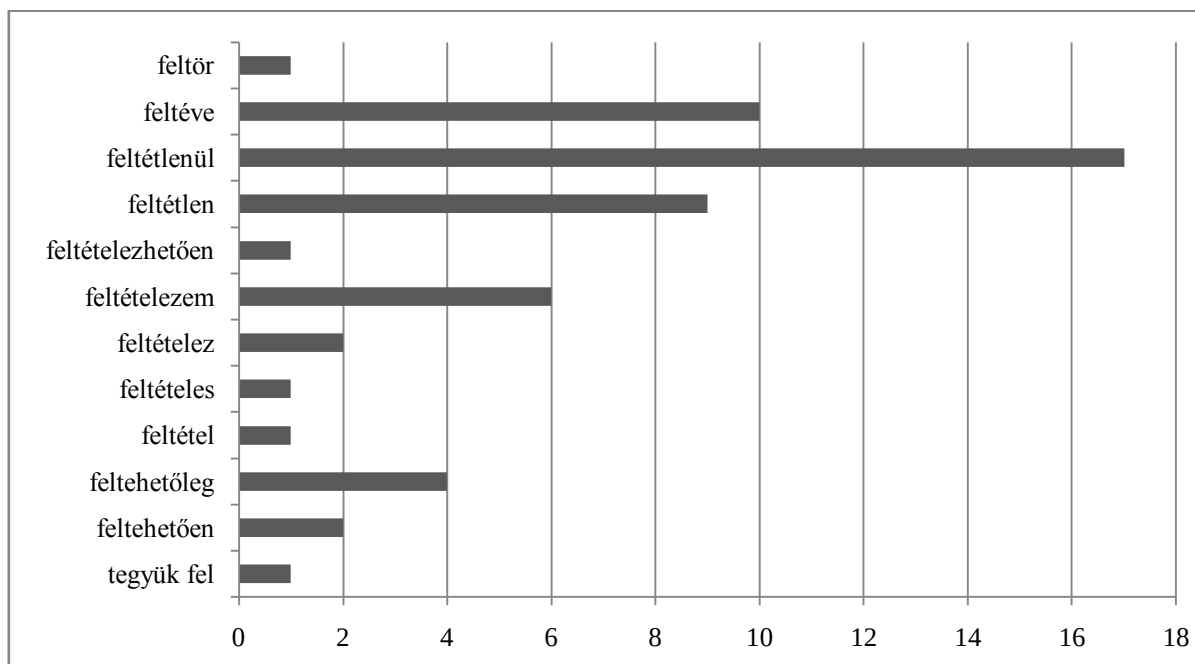
Megjelent egy, a többitől nagyon eltérő válasz is, valaki azt írta megfejtésként, hogy *counter strike*, ami egy számítógépes játéknak a neve. Ez a válaszadó *c*-nek és *s*-nek értelmezte a *cs* rövidítést. Mivel nem volt megadva, hogy csak magyar szavakra lehet visszafejteni, ez is elfogadható helyes megoldásként.

9. diagram: A *cs* visszafejtései

A következő visszafejtendő rövidítés a *felt* volt. Ezzel általában *felteszem* vagy *feltételezem*, esetleg *feltételezhetően* jelentésben találkoztam, de csak elvétve találtam példát erre a rövidítési módra korpuszokban. A kérdőívben a visszafejtett rövidítések táblázatában a *felt* szerepelt az utolsó helyen, csak 55-en ismerték. Az 55 fő válasza 12 különböző teljes alak között oszlik meg, némelyek ezek közül csak az igei személyragjukban (pl. *feltételezem*,

feltételez), vagy a képzőikben térnek el (pl. *feltétlen*, *feltétlenül*), míg mások csak a szókezdetükben egyeznek meg. Viszont ezek is visszavezethetők a *feltesz* igei vagy a *feltétel* főnévi szótőre, az egyetlen *feltör* kivételével.

10. diagram: A *felt* visszafejtései

A 10. diagramról leolvasható, hogy a legtöbben, 17-en *feltétlenül*-t írtak, a következő a *feltéve* volt, amelyet 10-en, majd a *feltétlen*, amelyet már csak 9-en. A *feltételezem*-et csak hat, míg az általam gondolt a *feltételezhetően*-t csak egy személy írta. Egy válaszadó azt adta meg visszafejtésként, hogy *tegyük fel*. Az elvált igekötő miatt ebben az alakjában nem lehet a szónak a *felt* a rövidítése. A Twitteren és az MNSZ-ben nem találtam példát a *felt* rövidítés használatára, de a Google keresőbe beírva igen. A következő példában *feltételek* a jelentése.

(62.) Webáruház száll.*felt* (<http://bolthely.hu/pdigital/>)

Érdekes, hogy ennél a rövidítésnél senki nem adott meg több válaszlehetőséget, pedig a szó végének elhagyásával keletkező alakoknál legtöbb esetben megvan a lehetőség a többféle visszafejtésre.

A kérdőívben a második legismertebb rövidítés a *h* volt. A 108 válaszadó közül 106 fejtette vissza, egy személy *ha*-nak, a többiek pedig mind *hogy*-nak. A *hogy* kötő- vagy kérdőszó rövidítése annyira elterjedt, hogy majdnem mindenki felismerte, annak ellenére, hogy csak egyetlen betűből áll, és a feladatban szöveggörnyezet nélkül szerepelt. A *h* az egyik leggyakoribb rövidítés az informális írott nyelvben. Rengeteg példát találni rá a Facebook hozzászólásokban, Twitteren, magánjellegű e-mailekben, és kézzel írt szövegekben is. A

helyesírási szabálynak megfelelően a vesszőt általában kiteszik elé, de a rövidítést záró pont sokszor elmarad.

(63.) Na remélem, *h* sikerült. (<http://mnsz.nytud.hu/>)

(64.) annyira esik az eso, *h* kiszallni nem tudunk a kocsiból... fuck!
(<https://twitter.com/>)

Veszelszki (2009) tesztjében is a *h* volt a második legtöbbször megadott rövidítés, Laczkónál (2010) pedig a kísérletben résztvevők többsége számára egyértelmű volt, hogy a *h* a *hog*-ot jelenti.

A *h* rövidítés megjelenhet összetételi tagként is, pl. *úh* vagy *úgyh* (úgyhogy), *vh* vagy *valah* (valahogy). A *hog* *hog*? kérdés rövidítése is elő szokott fordulni *h h* esetleg *hh* alakban.

(65.) 5x5os felületen nem olyan macskaingerlo. *Uh* varom a tv-re *h* reagál. A ti cicatoknak *h* tetszik? (<http://mnsz.nytud.hu/>)

(66.) de *hh* megint megcsináltatod? nem rég volt festve XD
(<https://twitter.com/>)

A *hnap* rövidítést mind a 108 válaszadó vissza tudta fejteni, egyikük *hónap*-ot írt, a többiek pedig *holnap*-ot. A *hnap* rövidítéssel a saját korpuszomban csak ritkán találkoztam, de mindig a *holnap* szó rövidítéseként. A Magyar Nemzeti Szövegtárban nincs rá találat.

(67.) Lassan menni kéne tanulni.. :/ *hnap* fizika dogá.
(<https://twitter.com/>)

(68.) de én am *hnap* nem leszek itt, szal taljon pistivel *hnap* xD
(Messenger Plus! naplófájl 2010. október)

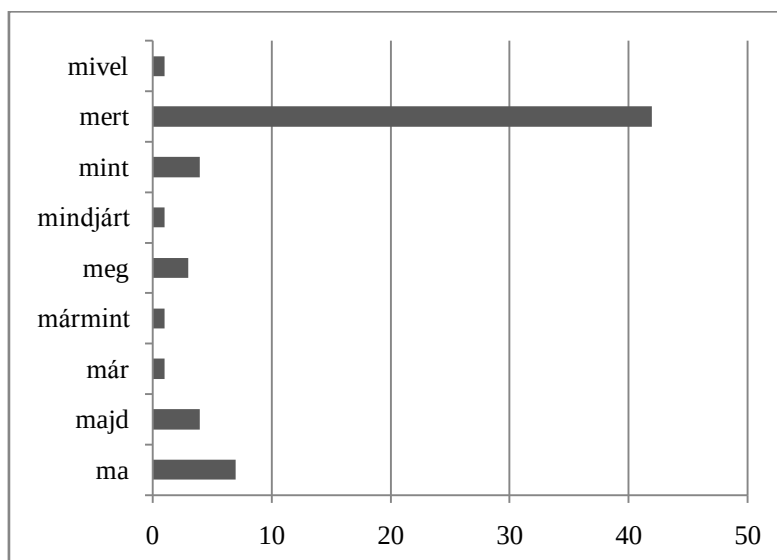
A rövidítés ritka előfordulása, és ezzel szemben a kérdőívben a visszafejtők magas száma arra enged következtetni, hogy a rövidítés ismerete nem feltételezi annak rendszeres használatát.

A *mert* kötőszó rövidítése, az *m* a *hog* szó *h* rövidítéséhez hasonlóan alulspecifikált, mégis a kérdőív kitöltői számára könnyen felismerhető volt. A 11. diagramon is látszik, hogy 42-en írták a *mert*-et, míg az összes többi visszafejtésnél (*mivel*, *mint*, *mindjárt*, *meg*, *mármint*, *már*, *majd*, *ma*) 10 alatt maradt a válaszadók száma. Összesen 62 fő fejtette vissza. A válaszok között nem jelent meg a *méter* mértékegységnév, amely a helyesírás szerint is pont nélkül írandó azért, mert a jelszerű rövidítések közé tartozik. Az önmagában álló *m* rövidítésről tehát a résztvevőknek előbb jutott eszébe egy kötőszó, mint a hosszúság mértékegysége, viszont ha egy szám állt volna előtte, az egyértelműsítette volna a jelentését.

A korpuszokból gyűjtött példák is igazolják, hogy a *m* az informális szövegekben *mert*-et jelent, tehát ez is egy konvencionális rövidítés.

- (69.) Azért *m* a beteges precizitásom és maximalizmusom nem enged meg ilyen
ámátör hibát :D (Facebook hozzászólás 2012. december)

Bizonyos esetekben a *már* rövidítéseként is használják az *m*-et, például a *mármint* szó *mmint* rövidítésében (vö. kérdőív első feladata).

11. diagram: A *m* visszafejtései

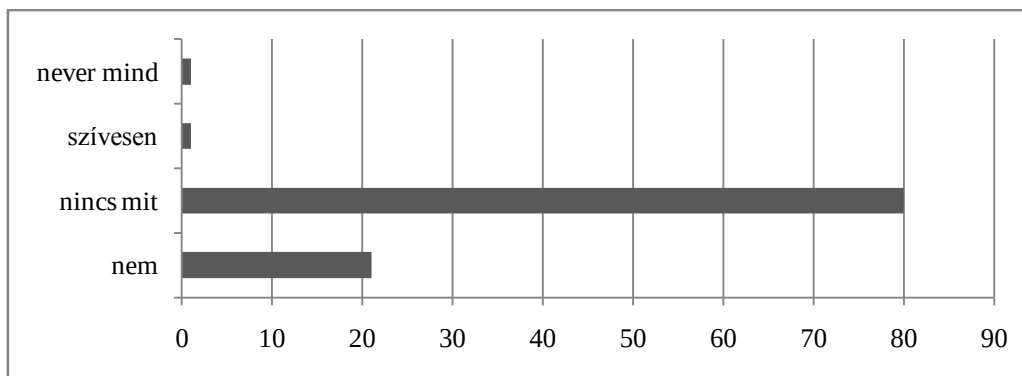
A kérdőívben nem jelent meg, de a *m* a *minden* rövidítése is lehet, a következő visszafejtendő szó előtagjaként is így szerepel.

A *mki*-t 90 válaszadó fejtette vissza, és a többségük, 86 fő *mindenki*-t írt, amely az általam is feltételezett teljes alaknak felel meg. Kettő írtak *másvalaki*-t, egy fő *máraki*-t (szóköz nélkül), és szintén egy *maki*-t. A többségi válaszok és a korpuszbeli gyakori előfordulása miatt is megállapítható, hogy a *mki* egy elterjedt rövidítés, és a jelentése *mindenki*.

- (70.) *Mki* felcsapott időjárás jelentőnek. Köszönöm nekik, h azt a 3m-t sem kell
+tennem, ami az ablak & az ágy között van, mégis tudom h öltözzek.
(<https://twitter.com/>)

- (71.) meg mondta, hogy kb. *mki* elfelejtette, hogy van az az óra
(Facebook hozzászólás 2012. december)

A *nincs mit nm* rövidítése Veszelszki Ágnes (2009) vizsgálatában a legtöbb diák által megadott rövidítés volt. Az én tesztemben a 108 válaszadó közül 103 vissza tudta fejteni, közülük 80-an valóban a *nincs mit* kifejezést írták. 21-szer szerepelt válaszként a *nem* (egy személy mind a két lehetőséget megadta).

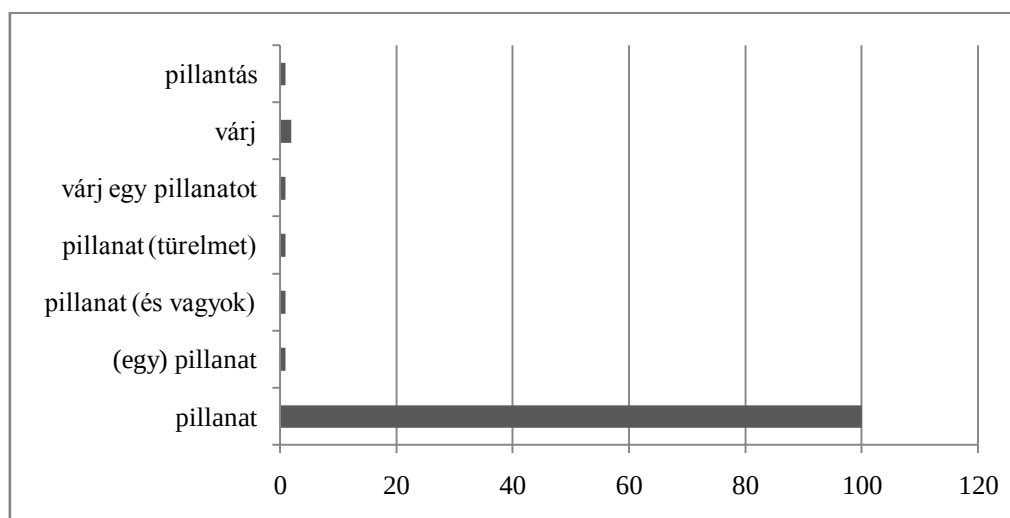
12. diagram: A *nm* visszafejtései

A Twitteren is találtam arra példákat, hogy a *nem*-et valaki *nm*-ként írta, de ezekben az esetekben nem állapítható meg egyértelműen a szándékosság.

- (72.) Eljött a pillanat, h iden eloszor befutsek. De tok jo, felrakom 5-osre, 10 perc alatt olyan meleg lesz, h *nm* is kell aznap tobbx bekapcsolni
(<https://twitter.com/>)

Alternatív megoldás volt még a *never mind* egy válaszadónál, aminek szintén lehet a *nm* a rövidítése. Egy személy pedig azt írta, hogy *szívesen*, ami nem a feloldása a *nm*-nek, hanem a szinonimája abban az esetben, ha a *nincs mit* udvariassági formulát tekintjük a teljes alakjának.

A következő *pill* rövidítést 105 válaszadónak sikerült visszafejtenie, tehát csak hárman nem ismerték. A diagramon is látszik, hogy a *pillanat* feloldásnál a legmagasabb a válaszadók száma, 100-an írták ezt a megoldást. Ketten írták azt, hogy *várj*, ami tulajdonképpen nem a feloldása, hanem a jelentése a szónak: várj egy pillanatot! Az egyik adatközlő pontosan ezt írta, de megjelent még a *pillanat (türelmet)*, *pillanat (és vagyok)* és az *(egy) pillanat* is válaszként. Az egyetlen jelentésében eltérő megfejtés a *pillantás* volt.

13. diagram: A *pill* visszafejtései

A korpuszomban is a 'pillanat', azaz a 'várj egy kicsit' értelemben fordult elő ez a rövidítés.

(73.) *pill* letusolok (Messenger Plus! naplófájl 2011. január)

A következő *ptek* rövidítést a 108 válaszadó közül 96 ismerte, és kivétel nélkül mindenki *péntek*-nek oldotta fel. Ennek az egyöntetűségnek az lehet az oka, hogy a *ptek* alakból könnyen kikövetkeztethető a *péntek* szó, nem pedig az, hogy a *ptek* rövidítés használata széles körben elterjedt. Én magam időnként használom, de az ismerőseimtől kapott üzenetekben nem fordult elő, az MNSZ keresője sem talált adatot, és a Twitteren sem találtam rá példát a *ptek*-re, viszont a *pént.* rövidítésére igen:

(74.) a médiás csapat csüt-*pént.* a próbák alatt foglalkozhat a saját profil videóival,
csak be kell osztani a kamerát és a vágógépeket
(<https://twitter.com/>)

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a *péntek* szónak a használatban lévő rövidítése a *pént*, de a *ptek* alak is felismerhető szövegkörnyezet nélkül. A hét napjainak rövidítésére szükség lehet például órarendben, határidőnaplókban, de ilyenkor a megszokott a kezdőbetűk megtartásával keletkező forma (*h, k, sze, cs, p, szo, v*).

A *rem*-et 102-en ismerték fel a 108 válaszadó közül, 101 személy az általam is gondolt *remélem* teljes szóalakot írta, egy pedig *remélhetőleg*-et, amely a diskurzusokban hasonló jelentéssel bír. A Twitteren és a korpuszomban is volt példa a rövidítés használatára.

(75.) *rem.* holnap kereskedős órán az új (paraszt) o.társunk nem foglalja el a
helyünket mint hétfőn.. -.-" (<https://twitter.com/>)

(76.) hát *rem* menni fog / sztem biztos is / ha kitartó vagy
(Messenger Plus! naplófájl 2010. december)

A *szal* a középső két betű elhagyásával keletkezik a *szóval* szóból. Ebben is tetten érhető a gyorsbeszéd kiejtés hatása, mivel laza artikulációval a *szóval* „szaal”-nak hangozhat: [sɒ:l]. Erre a rövidítésre már csak 107 válasz érkezett, ebből 103 volt a feloldása. 101-en írtak *szóval*-t, két személy válaszát viszont nem tudtam megoldásként értelmezni. Egyikük azt írta, hogy *szia*, a másik pedig azt, hogy *lehet*. Egyiket sem lehet semmilyen módon kapcsolni a *szal* rövidítéshez vagy a *szóval* teljes alak jelentéséhez. A *szóval* egy szóban és írásban is gyakran használt diskurzusjelölő. Kifejezi, hogy a továbbiakban az eddig elhangzottak vagy leírtak összefoglalására, vagy a következményeinek a közlésére kerül majd sor. A következő példákban is ebben a jelentésében szerepel:

(77.) hát sokat dolgozom / mert 10-től szabin vagyok 20-ig :D *szal* otthon leszek majd
(Messenger Plus! naplófájl 2011. március)

(78.) szegény gépem szenved! ma nem nagyon akart bekapcsolni... *szal* találnom

kell vkit aki kitud cserélni egy hűtőt... (https://twitter.com/)

A *szóval* gyakori használatból kifolyólag a rövidítése is elterjedt azokon a területeken, ahol szükséges a gyorsaság vagy a tömörség.

A *téll* rövidítés létrejötte két lépésben történt a *tényleg* szóból. Az első a kiejtés szerinti írásmóddal keletkezett *télleg* volt, ami csak egy betűvel kevesebb, mint a szabályosan írt alak, de a stílusértéke jelentősen eltér. Gyakran használják ebben a formában, a korpuszomban is találkoztam vele.

(79.) de *télleg* nemtom hogy jött fel :D (Messenger Plus! naplófájl 2010. november)

A második lépés a *télleg* alak végének elhagyása volt. A két *l* megtartása azért fontos, mert különben össze lehetne téveszteni az évszak jelentésű *tél* szóval. A kérdőívben 92-en fejtették vissza, 91 fő *tényleg*-nek, egy válaszadó pedig teljes alakként a *télleg*-et adta meg.

(80.) Ha egy napra bárkii de *téll* bárki lehetnél. Akkor kilennél.??

(https://twitter.com/)

Az *uh* vagy ékezettel az *úh* a diskurzusjelölőként gyakran használt *úgyhogy* rövidítése. A kérdőívbe rövid *u*-val került, mert kíváncsi voltam, hogy ebben a formában felismerik-e a válaszadók. Mivel nem mindig áll rendelkezésre magyar billentyűzet, sokan hozzászórtak az ékezetek nélküli gépiráshoz. Főleg olyan szavakban hagyják el, amelyekben az ékezetnek nincs jelentésmegkülönböztető szerepe.

(81.) sajnos nem tudom, de mostanában elég sok zenei doksit bemutattak, *úh* nem teljesen kizárt. (https://twitter.com/)

(82.) uh jo hogy szolsz (Messenger Plus! naplófájl 2011. március)

Az *uh*-ra már csak 106 válasz érkezett, ebből 66 volt visszafejtés, amiből pedig 63 volt a várt válasz, az *úgyhogy*. Pontosabban csak 60, mert három válaszadó a teljes alakban is rövid *u*-t írt. Születtek érdekes megoldások is, egy-egy fő írta a következőket: *dafaq*, *ahhh*, *uha*, ők valószínűleg az *uh*-t indulatszóként értelmezték. Ezeket a válaszokat nem számoltam a visszafejtések közé a 2. táblázatban. Egy fő írta azt, hogy *unholy death knight*, ami egy számítógépes játék szakkifejezése, és valóban *uh*-nak rövidítik a játékosok. Ketten pedig az *ultrahang*-ot adták meg feloldásként.

A *vna* alakot az ismerőseim az üzeneteikben a *volna* segédige rövidítéseként használják, a Twitteren is ebben a jelentésben lehet vele találkozni.

(83.) ha korábban irod átmentem *vna*
(Messenger Plus! naplófájl 2010. december)

(84.) Most kellett *vna* cs kelnem, de mar masfel oraja fent vagyok...
(https://twitter.com/)

A válaszadók közül is a legtöbben, 88-an a *volna* szóra fejtették vissza, de szerepelt kétszer a *vasárnap*, és egyszer a *vonat* is.

A következő alak, a *vt* rövidítés általam ismert feloldása a *volt*, amely a szó első és utolsó betűjéből keletkezett.

(85.) *juj de jó vt a balett meg a spicc óra!! :D* (<https://twitter.com/>)

(86.) *multkor nem 14es vt?* (Facebook üzenet 2012. november)

A *vt* rövidítés előfordul ragozott formában is, így rövidíthető a *volt* teljes paradigmája.

(87.) *sztem az nem én vtam* (Messenger Plus! naplófájl 2011. január)

(88.) *te is ott vtál?* (Messenger Plus! naplófájl 2011. január)

A *vt* rövidítést kérdőívben a 106 válaszadó közül csak 58 tudta visszafejteni, 56-an a *volt*-ot, hárman pedig a *valamit* szót írták. Az utóbbinak a szokásos rövidítési módja a *vmit*.

Az utolsó, a *vunk* az informális nyelvhasználatban általában a *vagyunk* rövidítése, amely a *vagyok vok* rövidítéséhez hasonlóan úgy keletkezett, hogy a *vagy* szótó *v*-re rövidült, majd ehhez csatlakozott az igei személyrag. Az általam feltételezett jelentést támasztják alá a kérdőív eredményei is, mivel 95 válaszadó szerint valóban a *vagyunk* rövidítése a *vunk*. Csak öten írtak más választ, négyen *voltunk*-ot, egy személy pedig *várunk*-ot, amely ígéknek valóban lehetne a *vunk* a rövidítése, de nem elterjed és megszokott a használata ebben az értelemben. A korpuszomban található példákban is *vagyunk*-ot jelent.

(89.) *arról meg nem kell tudnia h együtt vunk!*

(Messenger Plus! naplófájl 2010 augusztus)

A válaszadók a rövidítések visszafejtésénél jobban szerepeltek, mint a rövidítős feladatrészben. A legkevesebbek által visszafejtett rövidítést is 55 válaszadó ismerte, míg a legkevesebbek által rövidíteni tudott kifejezésre csak 16 résztvevőtől érkezett válasz.

8.6. Egyéb eredmények

Néhányan azok közül is szolgáltatnak nyelvi adatokat, akik nem rövidítették vagy nem ismerték a megadott kifejezéseket és rövidítéseket. Az egyik válaszadó a kérdőív első részében azt írta, hogy *n.r.* azokhoz, amiket nem tudott rövidíteni, többen pedig a *nem röv* rövidítést használták a rövidíteni nem tudott kifejezéseknél. Ugyanígy a visszafejtendő rövidítéseknél is megjelent több személynél is a *n. ism.* válasz, de volt olyan is, aki azt írta, hogy *nemtom*, ha nem ismerte a megadott rövidítést.

Meg lehet figyelni a kérdőívben is, hogy hányan és hogyan tesznek pontokat a rövidítések végére, vagy éppen a rövidített részek közé. Például a rövidítős feladatban

előfordult a válaszok között a *csörg.*+ és a *cs. meg.* Néhányan még az olyan alakokban is kitették a pontokat, amelyekben a helyesírási szabály szerint nem kéne, például a *v.ki* vagy a *visz.lát* esetében. De a válaszadók többsége egyik rövidítésben sem használt pontokat, ahogyan az internetes cseteléskor sem szokás, hiszen csak lassítaná a gépelést.

9. Konklúzió

Ez a vizsgálat attól volt más a korábbi rövidítéseket kutató vizsgálatokhoz képest, hogy itt a rövidítések voltak a középpontban, és nem csak az internetes nyelvhasználatban előforduló jelenségek egyikeként foglalkoztam velük. Az én feladatsoromban nemcsak visszafejteniük kellett a résztvevőknek a rövidítéseket, hanem rövidíteni is a megadott szavakat, szókapcsolatokat. A kapott adatok megmutatják, hogy milyen rövidítéseket használnak a magyar nyelvben, amelyeket eddig nem, vagy csak elvétve szótáraztak. A kérdőív eredményei további kutatásokra adnak lehetőséget a rövidítések alakjával, keletkezésével és használati körével kapcsolatban.

A kérdőívben minden kifejezésnek volt egy tipikus rövidítési módja, amelyet a válaszadók többsége írt. A rövidítéseket a válaszadók nagy része felismerte, és a többségük ugyanazzá a szóvá fejtette vissza, tehát ezek a rövidítések valóban közismertek és elterjedtek.

Egyes rövidítéseket azért volt könnyű felismerni, mert a rövid alak csak minimálisan tér el a teljestől, ilyen például *hnap* és *ptek*. Ezeknél bebizonyosodott, hogy az ismeret nem függ össze a használattal, hiszen a korpuszokban sem találtam elegendő példát ezekre a rövidítésekre. Viszont másokról a kérdőív eredményei alapján is állítható, hogy konvencionálissá váltak, mivel a rövidítés mindig azonos alakban fordul elő és ugyanazt jelöli. Némely rövidítés a rövid formája ellenére összetett jelentést hordoz, erre a jelenségre példa a *besz* és a *pill*. A személyes regiszterben az előbbi a *majd beszélünk*, az utóbbi pedig a *várj egy pillanatot* értelemmel bír.

10. Nyelvi változás

Elképzelhetőnek tartom, hogy a rövidítések terjedésében nyelvi változás érhető tetten. Ahogyan az ómagyar korban a *találom* > *talán*, *látom* > *lám*, *hagyd* > *hadd* esetében is megtörtént az alaki redukálódás, majd pedig a partikulává válás, napjainkban is zajlanak ilyen változások. Erre bizonyíték az *asszem* lexikalizálódása és grammatikalizálódása. Úgy vélem, a *valszeg*, a *tulképp*, a *nemtom*, a *szal*, és a *sztem* is végigmehet ezen a folyamaton.

A rövidítések egyelőre még csak az informális nyelvezet részét képezik, de lehetséges, hogy bizonyos idő elteltével a rövidebb változat lesz a megszokott, és a hosszabb már túl hivatalosnak, terjengősnek, finomkodónak vagy archaizálónak fog hatni. A rövidítések praktikusak, hiszen egyszerűbbek, takarékosabbak, mint a több szótagból álló hosszú alak, mégis képesek ugyanazt a jelentést hordozni.

11. További célok

A tesztet érdemes lenne megismételni egy jobban működő kérdőívkészítő oldalon az adatok könnyebb kezelhetősége érdekében. Papír alapú kérdőívvel is el lehetne végezni a vizsgálatot. Érdekes lenne a kézzel kitöltött kérdőív eredményeit összevetni az online változattal, megnézni, hogy a gépi, illetve a kézi kitöltés befolyásolja-e az eredményt. Reprezentatív vizsgálat elvégzésekor független változókkal is össze tudnám vetni az eredményeket.

Irodalom

- Bódi Zoltán 1998: Internetes kommunikáció–beszédkommunikáció, in: Gósy Mária szerk.: *Beszédkutatás '98: Beszéd, spontán beszéd, beszédkommunikáció*, MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 178–88.
- Bódi Zoltán 2004a: Az írás és a beszéd viszonya az internetes interakcióban, *Magyar Nyelvőr* 128/3, 286–294.
- Bódi Zoltán 2004b: *A világháló nyelve: Internetezők és internetes nyelvhasználat a magyar társadalomba*, Gondolat Kiadó, Budapest
- Crystal, David 2001: *Language and the Internet*, Cambridge University Press, Cambridge
- Fraser, Bruce 1999: What are discourse markers? *Journal of Pragmatics* 31, 931–952.
- Juhász Dezső 1991: A módosító szók, in: Benkó Lóránd szerk.: *A magyar nyelv történeti nyelvtana I*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 501–513.
- Laczkó Krisztina–Mártonfi Attila 2004: *Helyesírás*, Osiris Kiadó, Budapest, 359–390.
- Laczkó Mária 2010: „Kivi vok, mien 5let muxik”: Az SMS-ek rövidítéseinek megértéséről, *Magyar Nyelvőr* 134/3, 355–369.
- Lengyel Klára 2000: Ritkább szóalkotási módok, in: Keszler Borbála szerk.: *Magyar Grammatika*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 341–350.
- Redeker, Gisela 2006: Discourse markers as attentional cues at discourse transitions, in: Kerstin Fischer (ed.): *Approaches to Discourse Particles, Studies in Pragmatics 1*, Elsevier, Amsterdam, 339–358.
- Siptár Péter 1995: *A magyar mássalhangzók fonológiája*, A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest
- Schirm Anita 2009: Partikula és/vagy diskurzusjelölő? in: Keszler Borbála–Tátrai Szilárd szerk.: *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 304–311.
- Schirm Anita 2011: *A diskurzusjelölők funkciói: a hát, az -e és a vajon elemek története és jelenkori szinkrón státusa alapján*, Doktori disszertáció, Szegedi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola
- Schirm Anita 2012: A Twitter szövegei a diskurzuselemzés szemszögéből, in: Balázs Géza – Veszelszki Ágnes szerk.: *Nyelv és kultúra: Kulturális nyelvészet*, Inter Kultúra-, Nyelv-és Médiautató Központ Kht., Magyar Szemiotikai Társaság, PRAE.HU Kft., Palimpszeszt Kulturális Alapítvány, Budapest, 245–250.

Veszelszki Ágnes 2009: Képirás vagy képes írás? Az infokommunikációs technológia hatása a felső tagozatosok írására, in: Balázs Géza – H. Varga Gyula szerk.: *Ikonikus fordulat a kultúrában*, Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, Líceum Kiadó, Eger, 309–333.

Veszelszki Ágnes 2010: Grammatikalizáció, különös tekintettel az *asszemre*, in Bárdos Vilmos szerk.: *Világkép a nyelvben és a nyelvhasználatban*, Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 106. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 249–265.

Mellékletek

1. Kérdőív

A kitöltési idő kb. 10 perc. Nincsenek jó és rossz válaszok, a kérdőív nem mér tudást vagy képességet. Teljesen anonim, az adatokat csak tudományos kutatáshoz fogom felhasználni.

Neme	nő	férfi
Életkora	_____	
Lakóhely (település neve)	_____	
Legmagasabb iskolai végzettsége		
	☐ általános iskola ☐ szakmunkásképző ☐ érettségi ☐ OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés ☐ főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc) ☐ egyetemi diploma (vagy Ma/Msc) ☐ magasabb (tudományos fokozat)	

Rövidítse az alábbi szavakat, szókapcsolatokat! Amelyiket nem tudja vagy soha nem szokta rövidíteni, ahhoz írja oda, hogy „nem rövidítem”!

1. akkor
2. azt hiszem
3. bonyolult
4. buszmegálló
5. csörgess meg
6. egyszer
7. figyelj
8. hétvégén
9. kíváncsi vagyok
10. légy szíves
11. mármint
12. megnézem
13. megyünk
14. mindegy
15. nem tudom
16. szerintem
17. tulajdonképpen
18. találkozzunk
19. valaki
20. valószínűleg

Fejtse vissza a következő rövidítéseket teljes szavakká, szókapcsolatokká! Amelyiket nem tudja, ahhoz írja oda, hogy „nem ismerem”!

1. am
2. besz
3. bizt
4. cs
5. felt
6. h
7. hnap
8. m
9. mki
10. nm
11. pill
12. ptek
13. rem
14. szal

15. téll
16. uh
17. vna
18. vt
19. vunk

2. A válaszadók adatai

	Neme	Életkora	Lakóhelye	Legmagasabb iskolai végzettsége
1	Nő	25	Szeged	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
2	Férfi	24	Polgárdi	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
3	Férfi	21	Üllés	érettségi
4	Férfi	23	Maroslele	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
5	Nő	23	Mezőhegyes	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
6	Nő	25	Kecskemét	érettségi
7	Férfi	36	Szeged	magasabb (tudományos fokozat)
8	Nő	19	Szeged	általános iskola
9	Nő	24	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
10	Nő	50	Aba	érettségi
11	Férfi	23	Budapest	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
12	Férfi	23	Budapest	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
13	Nő	22	Szeged	érettségi
14	Nő	22	Szeged	érettségi
15	Férfi	50	Aba	érettségi
16	Nő	19	Csanádpalota	érettségi
17	Férfi	23	Budapest	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
18	Nő	23	Szeged	érettségi
19	Férfi	19	Kiszombor	érettségi
20	Férfi	23	Budapest	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
21	Férfi	20	Mezőtúr	érettségi
22	Nő	23	Aba	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
23	Férfi	18	Üllés	szakmunkásképző
24	Férfi	23	Budapest	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
25	Nő	32	Szeged	magasabb (tudományos fokozat)
26	Férfi	22	Szeged	érettségi
27	Nő	22	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
28	Nő	23	Moszkva	érettségi
29	Nő	23	Debrecen	érettségi
30	Nő	24	Győr	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
31	Férfi	17	Budapest	általános iskola
32	Nő	23	Szeged	érettségi
33	Férfi	18	Rácalmás	általános iskola
34	Nő	48	Szeged	magasabb (tudományos fokozat)
35	Nő	38	Szeged	érettségi
36	Nő	22	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)

37	Nő	21	Szolnok	érettségi
38	Férfi	24	Pécs	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
39	Férfi	24	Pécs	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
40	Nő	22	Budapest	érettségi
41	Férfi	22	Zenta	érettségi
42	Nő	23	Sárosd	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
43	Nő	24	Budapest	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
44	Nő	17	Szeged	érettségi
45	Nő	26	Nagykőrös	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
46	Nő	23	Szeged	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
47	Nő	41	Szeged	magasabb (tudományos fokozat)
48	Nő	21	Budapest	érettségi
49	Nő	22	Budapest	érettségi
50	Férfi	22	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
51	Férfi	21	ZákánySZék	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
52	Férfi	21	Szeged	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
53	Nő	20	Szeged	érettségi
54	Nő	20	Makó	érettségi
55	Nő	25	Székesfehérvár	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
56	Nő	53	Székesfehérvár	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
57	Nő	22	Jászberény	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
58	Nő	22	Kunszentmárton	érettségi
59	Nő	20	Székesfehérvár	érettségi
60	Férfi	24	Székesfehérvár	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
61	Nő	23	Csákvár	érettségi
62	Nő	18	Zalaegerszeg	általános iskola
63	Férfi	18	Szarvas	érettségi
64	Férfi	39	Orosháza	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
65	Férfi	20	Hódmezővásárhely	érettségi
66	Nő	22	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
67	Nő	23	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
68	Nő	34	Székesfehérvár	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
69	Férfi	23	Budapest	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
70	Nő	50	Szeged	magasabb (tudományos fokozat)
71	Nő	24	Mezőhegyes	érettségi
72	Férfi	30	Székesfehérvár	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
73	Férfi	35	Székesfehérvár	érettségi
74	Nő	21	Szeged	érettségi
75	Nő	19	Csorvás	érettségi
76	Nő	22	Sarkad	érettségi
77	Férfi	20	Csepreg	érettségi
78	Férfi	26	Szeged	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
79	Férfi	25	Szeged	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
80	Férfi	22	Békés	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
81	Nő	25	Kecskemét	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)

82	Nő	24	Budapest	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
83	Férfi	25	Szeged	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
84	Nő	19	Kalocsa	érettségi
85	Nő	25	Sáregres	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
86	Nő	19	Békéscsaba	érettségi
87	Nő	19	Békéscsaba	érettségi
88	Nő	21	Mindszent	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
89	Nő	24	Székesfehérvár	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
90	Férfi	24	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
91	Férfi	22	Csávoly	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
92	Nő	24	Székesfehérvár	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
93	Nő	23	Budapest	érettségi
94	Nő	18	Szeged	érettségi
95	Nő	20	Békéscsaba	érettségi
96	Nő	27	Szeged	egyetemi diploma (vagy Ma/Msc)
97	Nő	19	Kondoros	érettségi
98	Nő	19	Soltvadkert	OKJ-s vagy felsőfokú szakképzés
99	Nő	25	Szeged	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
100	Nő	22	Pécs	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
101	Nő	24	Székesfehérvár	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)
102	Nő	21	Szeged	érettségi
103	Nő	20	Miskolc	érettségi
104	Nő	22	Szeged	érettségi
105	Nő	19	Szeged	érettségi
106	Nő	20	Szeged	érettségi
107	Nő	19	Szeged	érettségi
108	Nő	21	Kecskemét	érettségi
109	Nő	21	Szeged	érettségi
110	Nő	20	Budapest	érettségi
111	Férfi	18	Debrecen	érettségi
112	Nő	20	Szeged	érettségi
113	Nő	19	Budapest	érettségi
114	Nő	19	Battonya	érettségi
115	Nő	19	Budapest	érettségi
116	Nő	20	Szeged	érettségi
117	Nő	19	Szeged	érettségi
118	Nő	25	Békéscsaba	főiskolai diploma (vagy Ba/Bsc)